

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2'40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Capătul firului mincinos.

Există un drept al unor popoare de a domina asupra altora, de a se face stăpâni și arbitri asupra soartei lor, de a și-le subordona, ca popoare, în toate privințele? — În definitiv procesul nostru cu regimul actual din Ungaria nu se învârteste decât în jurul acestei întrebări, — și zicem, că numai se învârteste, cu atât mai mult, cu cât punerea și cercetarea ei *dreaptă* este pe cât se poate evitată de susținătorii și urmăritorii teoriei „hegemoniei” maghiare. Cu atât mai mult în chip *indirect* ei caută să ametească societatea și opinia publică maghiară cu această gogoriță, că ar fi un *drept* al urmașilor cetelor venite cu Árpád din Asia pe plaiurile acestea, ca să trateze pe celelalte popoare ce mai trăiesc aci ca niște stăpâni pe slugile, pe robii lor.

Aci găsim capătul aceluia fir, care leagă una de alta toate argumentările șovinistilor noștri maghiari, de câteori vine vorba despre chestiuni în legătură cu aceea, așazisă „a naționalităților”. Prințând capătul acestui fir, și arătându-l în toată mesteșugita lui toarcere mincinoasă, vom vedea mai ușor distrămându-se înaintea ochilor noștri întreaga țesătură de închipiri străambe, cu care se caută să se exalteze fantazia compatrioților noștri maghiari, în definitiv și spre paguba și nenorocirea lor.

Suntem, de pildă, iubitori și noi, românii, de învățămintele istoriei, și căutăm și în adâncirea ei, isvoare pentru împropătarea puterilor în năzuințele noastre de

viitor; pentru școala maghiară șovinistă însă, istoria n'are să servească nici ea decât tot dovedirii unor preținse *drepturi* ale poporului unguresc, de a-și exercita supremația tiranică asupra popoarelor celorlalte, cu cari soarta a voit să ajungă a trăi împreună, între marginile unuia și aceluiaș stat... „Am dominat odinioară, — trebuie, avem dreptul, să dominăm și azi!” — aceasta ar fi încheierea logică, pentru ajungerea la care așadară e nevoie cu orice preț a se dovedi, că *da*, maghiarii au dominat, au cucerit și au apăsă și odinioară popoare pe aceste plaiuri...

Despre tragerea de păr a adevărilor istorice „în interesul cauzei”, nu mai e vorbă; acest nărav al *istoricilor* maghiari șovinisti, e de mult cunoscut și clasat. Nu s'apucă, dăunând chiar, un asemenea *istoric*, tot „în interesul cauzei”, să argumenteze, că regele Mateiu Corvinul n'a putut fi de origine română, din cauză, că... „nu știe d. Xenopol ce s'a întâmplat la Rovine între regele Mateiu și Ștefan cel Mare”?... Iată *probă* de istoric! Nu cunoaște din istoria Ungariei nici măcar numele localității unde s'a întâmplat ciocnirea dintre Mateiu și Ștefan, și vrea să învețe pe d. Xenopol pilde și încheieri istorice! — La Rovine nu s'a întâmplat nimica între regele Mateiu și Ștefan cel Mare, s'a întâmplat însă la Baia; dar de unde și până unde de aci încheierea, că Mateiu Corvinul, așadar n'a putut fi român de origine? Ștefan cel Mare s'a bătut și cu Tepeș, — a înfrânt pe Radu cel Frumos la Soci și la Cursul Apei... De aci ar fi să tragem încheierea, că nici Tepeș nici Radu n'au fost români de origine?..

Dar care este motivul pentru care în ruptul capului *istoricii* șovinisti maghiari se luptă cu adevărul, că regele Mateiu al Ungariei a fost român de origine? Nu este numai din mândrie și gelozie de rasă, dar este și pentru a nu lăsa nici cătuși de puțin să se știrbească *dreptul* ce prin veacuri rassa maghiară ar fi avut ea și numai ea, de a da din sânul ei conducători și stăpânitori în țara aceasta... Nestirbindu-se, ar fi ajuns astăzi și s'ar impune deci *dreptul* nației maghiare de a da, tot numai din sânul ei, pe micii noștri tirani moderni, începând dela miniștri și sfârșind cu cel din urmă jandarm rânduind la paza „ideei de stat unitar maghiar”.

După logica, după vederile și judecata noastră însă, nici un popor *nu* are dreptul de a se instăpâni asupra soartei și viitorului altui popor, — deci orice argumente, fie trase din istorie, fie de ori-și-unde, nu pot să valoreze, nu pot să dovedească în privința unui asemenea drept nimica. Avem dreptate și din punctul de vedere istoric, noi românii, să susținem, că trăim aci pe vechiul nostru pământ strămoșesc și că drepturile cari ni-se tăgăduiesc astăzi, le-am avut odată; dar nu ne sprijinim *numai* pe asemenea titluri de revendicare, ci mai vărtos pe existența noastră aci, ca popor compact de milioane, alcătuitor al unei însemnate părți a statului, și pe *dreptul* — adevărat și imprescriptibil acesta — ce fiecare popor viabil, are de a trăi și a se desvolta conform firii și individualității sale.

Nici pe comparații, nu punem un temelie exclusiv. Este adevărat, că sunt state poliglote în cari diferitele națiuni sau po-

URSITA

Povestea unei dimineți de primăvară

Alegorie într'un act

Reprezentată, cu prilejul serbărilor jubilarie ale universității din Iași, la festivalul de gală dela 27 septembrie 1911 în sala Teatrului Național

de I. Gavanescul

(Sfârșit).

SCENA VII

Zăna, singură, după ce a depus icona palatului Luminii pe o stâncă de lângă casă, ingenunchind și stând în reculegere de rugăciune, cât-va timp în fața ei, se ridică.

Vin valuri de viață, vin
Puteri din toată firea largă...
O tresărire nouă simt
Din aer, din pământ, din haos.
Parcă se naște o lume nouă...
Un suflet nou prin toate trece!

Din nou o mică creștere a luminii. Spre fund se aude un fășit de apă, ca tăiată de lopeți ce vâslează sau de corabie ce-o străbate.

Ceva s'apropie... ceva
Măreț, care trezește 'n mine
Simțiri de mult, de mult uitate:
Răsunet din străvechea viață.
Re'nvie 'n mine cugetul
Străbun, cu-avântu-i de mărire...
Și tot mai mult... și tot mai mult...

Ca o renaștere... Ah, doamne!
E aci... aproape. Un fior
De viață'mi spune... E aci!

SCENA VIII

Fata de împărat, Mirele.

În fund la cotitura zidului, apar pânzele albe ale unei corăbii care se oprește. Din ea se coboară pe țărni și înaintează repede, apoi se oprește, un tânăr voinic, costum așa cum l'a descris Moș-Dundre. Eroic, medieval.

Fata de împărat, simțindu-i apropierea, se întoarce cu fața spre el, mișcată.

Mirele pășeste încet, admirând-o, apoi se oprește, solemn.

Mirele

Frumoasă fată de împărat,
De împărat vestit în lume,
Sânt eu... eu...

Zăna

Tu!... Simț!...

Mirele

Am venit

Chemat de dorul tău și al meu.
Destinul meu m'a ursit ție,
Destinul tău te-a ursit mie.
Și am venit ca să 'mplinesc
Acea ce de veci e scris
Să se 'mplinescă pentru tine.
Incede-te în scrisul soartei.
Incede-te în brațul meu!

Zăna

Înaintează un pas voioasă, apoi oprindu-se și întinzând mâna, grav.

Dă-mi mâna ta, ca să cunosc
Dacă ești tu cu adevărat...

Mirele înaintează repede și apucă mâna dreaptă a Zănei.

Zăna, sub impresia puternică a unei comotii sufletești, deschide ochii mari, limpezi. Vede. Se uită lung la Mire, apoi la palatul strălucitor de pe stâncă, apoi de jur împrejur la casă, la natură, etc.

Zorii zilei se pregătesc să 'nceapă.

Zăna.

Te văd!.. Ah, văd!.. Ești tu... Ești tu!..
Lumină... ah, lumină multă
Lumină mare vreau să văd!
Imi arde sufletul de dorul
Luminii!... Dragul meu, ah, du-mă
S'o văd de sus... de sus... de sus!

Mirele

Să mergem cât mai sus, o Zăna.
Să mergem. Zorile sosesc.
O clipă să nu pierdem. Haide!
Căci graba ta e dorul meu.

Zăna

Da, văz în ochii tăi gândirea
Destinului ce te-a trimis,
Și care dă privirii tale
Ceva din taina gravă a soartei.
Solemn ție graiul, ca și gândul.

poare trăiesc alături în bună înțelegere și fără a se „hegemoniza“ unele pe altele; dar chiar dacă statul nostru ar fi *singurul* stat poliglot în lume, tot nu s'ar putea tăgădui dreptul la viață al fiecăruia din popoarele cari îl compun, și deci dreptul lor la un egal tratament din punctul de vedere etnic.

Neplăcându-le comparația cu Elveția, soviniștii noștri au obiectat, că... nici acolo nu e o *cultură* internațională, ci înfloresc tot culturi *naționale*, fiindcă nici nu poate fi cultură, decât națională; va să zică, este în Elveția cultură franceză, germană sau italiană, dar nu este o cultură elvețiană; de aci — admirați logică urmare! — nici în Ungaria n'ar putea să fie decât o cultură... națională maghiară, din moment ce internațională n'ar putea să fie!

Prin astfel de întortochieri — nu putem înșira aci decât unele așa, de probă. — trece așadar firul acela mincinos, al căruia capăt, purcede dela ideea năstrăvană, că Dumnezeu a lăsat pe lume poporul maghiar, ca să-și supună și să țină la discreția stăpânirii sale toate cestelalte popoare, ce mai trăiesc între hotarele țărilor coroanei sfântului Ștefan. Ii auzi mereu, pe apostolii și propovăduitorii acestei idei strâmbe și nenorocite, bătându-se în piept, că *ei*, pe pământul *lor* propriu, fac ceea ce vor și ce le place...

Ei bine, nu; nu este pământul *lor*, ci este pământul nostru al tuturor; a nu ține socoteală de acest lucru, iată toată greșala și toată zăpăceala. A porni dela falsă credință, că ai tu, maghiar, în mână ta și la bunul tău plac, soarta pământului și a oamenilor, în statul acesta, alcătuit din atâtea neamuri, este isvorul tuturor rătăcirilor, cari ne pot duce pe toți pe margini de prăpăstii fără fund și fără reînțoarcere.

Chestiunea Congoului

(*) Chestiunea marocană s'a transformat într-o chestiune a Congoului francez. Domnii Cambon și Kiderlen-Wächter au negociat luni de zile până când au ajuns să înlăture dificultățile în chestiunea înțelegerii marocane, iar acum de câteva săptămâni încoace au lucrat încă odată, poate tot atât de încordat, spre a netezi ultima etapă a drumului menit să ducă la acordul franco-german.

Prețul recunoașterii supremației franceze în Maroc de către Germania era o cedare de teritoriu în colonia Congo din Africa centrală. Aceasta este una din coloniile din Africa pentru care francezii au cheltuit mai multă energie și mai mult sânge. Acum câteva decenii acest pământ era încă necunoscut științei și civilizației europene, iar astăzi este una din coloniile cele mai înfloritoare. Pământul ei este fertil, flora bogată până la exuberanță și clima este mult mai prielnică rasei albe decât climatele din alte țări ale Africii de mijloc.

Cu ce inimă vor ceda francezii o parte din acest teritoriu adversarilor lor? Ne putem închipui cât de mult regretă opinia publică franceză amputarea acestei frumoase colonii. Dar trebuie ca ea să se facă, fiindcă în schimb Franța câștigă un pământ mult mai important, mai bogat, mai aproape de patria mamă și de civilizația europeană: Marocul. O parte din Congo francez trebuia jertfit pentruca Marocul să poată fi încorporat la coloniile franceze din Nordul Africii, cari se țin lanț: Tunisul și Algeria. Acum acest lanț este desăvârșit: Marocul formează ultimul lui fir spre Vest.

Tratatul în privința compensațiunii teritoriale în Congo durează de câteva săptămâni și sunt aproape de sfârșit. Faptul că negociațiunile au înaintat foarte încet și că ele au fost însoțite de o luptă aprigă între presa germană și cea franceză este un indiciu al importanței mari a acestei chestiuni.

Totul depinde de situațiunea *geografică* a teritorului pe care Franța îl va ceda Ger-

maniei. Dacă această bucată a Congoului ar fi partea care dă la oceanul Atlantic, colonia franceză și-ar pierde așa zicând toată importanța căci neînvecinându-se cu marea, produsele țării n'ar mai putea fi exportate căci la un drum prin interiorul Africii, nici nu ne putem încă gândi. Chiar dacă ar exista un asemenea drum costul transportului ar fi imens, distanțele fiind prea mari, clima prin Africa ecuatorială fiind ucigătoare.

Pe de altă parte dacă Franța și-ar rezerva pentru sine partea dela ocean a Congoului și ar ceda Germaniei bucata din interiorul continentului ar tăia legătura acestei colonii cu celelalte colonii franceze din Africa ecuatorială și cea de Nord. Știm că Congoul francez este legat prin o largă fâșie de pământ cu coloniile franceze de lângă lacul Ciad, cu Uadai, Dahome și Sahara. Iar Sahara este în continuitate cu Senegambia, cu Marocul, Algeria și cu Tunisul. Astfel toate coloniile franceze din Africa formează un întreg, o imensă colonie compusă din regiunile cele mai variate.

A despărți Congoul francez de acest complex de colonii și a-l izola în mijlocul coloniilor germane ce-l înconjoară, înseamnă a-l destina peirei.

Care a fost prin urmare politica Franței în actualele tratative? Neapărat că nu a putut fi decât una singură: de a ceda Germaniei un teritoriu care nu tae Congo francez dela mare și nici nu-l desparte de celelalte provincii franceze.

Iată ce scria în privința aceasta marele ziar parizian „*Le Temps*“:

„Franța este gata, spre a-și asigura Marocul, să cedeze Germaniei o parte din Congo. Dar ea nu admite ca această parte să fie așa aleasă ca după săvârșirea cesiunii, restul Africii ecuatoriale franceze să-și piarză coeziunea, legătura — cu un cuvânt valoarea. Dacă Germania s'ar ridica împotriva acestei pretențiuni a țării noastre ea ar recunoaște prin aceasta că scopul ei nu este extenziunea Africii ecuatoriale germane, ci ruina imediată a Africii ecuatoriale franceze — fără a mai vorbi de

Mirele

Nu-i gândul *meu* și glasul *meu*
Solemn, ci al chemării mele,
Și al ursitei tale, zână.
Eu sânt doar arătarea lor.

Zâna

Intinzându-i „Palatul Luminii“, pe care, Mirele îl ea cu amândouă mâinile, înghenunchind.

Mai înainte de-a'ți grăi
Ceva de acest odor slăvit,
Tu 'ngenunchezi în fața lui?
L'ai cunoscut?...

Mirele

Il recunosc!

E gândul domnului în el.
E adevărul! E palatul
De aur al Luminii. Dă-mi-l,
Să-l ducem împreună sus.

Se ridică, ținând în dreapta, rezemat de piept. „Palatul Luminii“: cu stânga apucă mâna dreapta a Zânei. Astfel pornesc amândoi spre urcușul muntelui, de care se apropie la început încet, apoi tot mai repede, și se văd urcându-se pe munte, Zâna cu ochii țântă în sus, Mirele cu ochii țântă la ea. În curând dispar. Cu o clipă înainte de a dispărea, se arată *Moș Munte*, *Moș Dunăre* și *Vântul*, cari, mișcați, aleargă să se uite la ei cum se urcă. S'aude puțin vântul șuerând.

SCENA IX

Moș Munte, Moș Dunăre, Vântul

Moș Munte

O, iacă visul meu aerea!

Moș Dunăre

Și al meu!

Moș Munte

Se 'nfiripează dorul
Adânc, străvechiu, al Duhului
Ce cărmuește nevăzut
Vieața Fetei de 'mpărat.
Și care 'n noi sălășlueste,
În tine, Dunăre, și'n mine,
Așa că suntem de-o ființă
Cu el, suntem ca trup și suflet.

Moș Dunăre

Privește cum se urcă, Munte!
Au regăsit cărarea veche,
Ascunsă'n bolovanii puși
De atâtea dhuri necurate,
Și 'n buruenile străine
De 'mpărăția neamului
Slăvitei fete de 'mpărat.
Privește mirele viteaz
Cum dă în lături bolovanii,
Cum smulge buruenile,
Și face cale netedă,
Să 'nainteze repede
Spre ținta lor înaltă!

Vântul

Și ce va fi acum, Moș Munte?

S'aude în surdină, ca o adiere melodică, încet, ca 'n vis, acorduri aeriene, ieșite ca din văzduh. Preludiul unui cântec care treptat se deslușește a doină.

Moș Munte

N'auzi șoapta Duhului
Cântarea văzduhului?
Cum din aer, din pământ,
Se desprinde lin, duios,
Cântec vechiu ca sufletul,
Ca sufletul neamului?
El va deștepta simțirea
Veche a fetei de 'mpărat
Și-i va învia în minte
Rugăciunea dimineții
Ce o cântau Luminii
Dânsa cu surorile.
Smeii atunci, pătruși de vrajă,
Vor asculta cântecul.
Și se va 'mplini minunea:
Smeii oameni se vor face.
Le vor cădea rând, pe rând,
Ghiare, coadă, colți, solzi, aripi.
Și blestemul ce de veacuri
Stă asupra lor
Se va ridica, din mila
Celui Nepătuns
Și vor înțelege taina
Lumii, că-i: *Iubirea*,
Omenia și *Dreptatea*.
Iar cei ce vor rămânea
Cu blestemul asupra lor,
Impietriți în răutate,
Din smei stane se vor face
La piciorul muntelui.

Acordurile devin mai pronunțate

absorbțiunea ulterioară a Africii ecuatoriale belgiene.

Exact cece am arătat noi mai sus.

Apărarea Franței este cât se poate de îndreptățită și de logică. Marocul nu este un cadou al Germaniei ci este cucerit cu energia și cu sângele soldaților francezi. Marocul nu e o țară așa de importantă încât să merite sacrificarea unui întreg sistem de colonii, care este menit să asigure francezilor un deuseu pentru sute de ani.

Dar conduita agresivă a Germaniei este și ea justificată prin nevoile mari ale luptei pentru existență. Suprapopulația marelui imperiu caută terenuri întinse, terenuri încă virgine, nepopulate, spre a asigura perpetuarea rasei germane. Fără îndoială că bărbații de stat germani au conceput planul gigantic de a transforma Africa de mijloc într-o mare colonie germană, după cum Africa de Nord este o mare colonie franceză și Africa de Ost o mare colonie engleză.

Iată, în câteva linii, însemnătatea chestiunii Congoului francez. Rezistența Franței este apărarea unei ființe amenințate față de un agresor care vrea să o cutropească. Viitorul apropiat va arăta dacă planurile de cucerire ale germanilor sunt realizabile sau nu și în curând vom ști cum s'a rezolvat chestiunea Congoului.

„D. Cambon va raporta, fără îndoială, guvernului său că în această chestiune întreaga opinie politică din Germania este într'atât de montată încât guvernul german n'ar putea, chiar dacă ar fi dispus, să se gândească cumva a prezenta poporului german un fel de aranjament fără însemnătate. În Germania lucrurile stau ca și în Franța: Dacă guvernul nu aduce țării un câștig substanțial, țara va refuza întreaga afacere”.

Observăm cât de pretențios este punctul de vedere german. Opinia publică din acest imperiu nu se mulțumește cu o cedare de teritoriu oricum ar fi ea, ci vrea ca acest teritoriu să aibă o importanță *substanțială*.

Din cele expuse în articolul nostru înțelegem perfect ce va să zică acest cuvânt: „substanțial”.

El înseamnă ca Germania să ia dela Franța un teritoriu din care să facă o bază pentru viitoarele cuceriri în Africa de mijloc și să ruineze totdeodată sistemul colonial francez din această parte a continentului.

Lupta pentru Congo nu este mai puțin importantă ca aceea pentru Maroc, căci adversarii sunt aceeași și ideea pentru cari ei luptă este identică. Fiecare din cele două mari națiuni vrea să-și asigure existența națională, cultura ei individuală, pe un întins de pământ cât mai mare.

Desvălirea monumentului lui Eminescu în Galați.

De dr. Horia Petra-Petrescu.

Gălățenii pot fi mulțumiți cu serbările de duminică. Aceste serbări au fost corolarul unor străduințe laudabile de mulți ani de zile, răsplata cuvenită pentru o agitație conștientă, frumoasă, a o mână de oameni de inimă.

Ceece s'a petrecut duminică, în 16/29, oct., în orașul Galați, e vrednic de amintire și în paginile unui jurnal românesc din Ardeal, de aceea urmează rândurile de față.

Înainte de toate am putea învăța cu toții din exemplul dela Galați, că o muncă conștientă, că o perseverență pe cărarea bună, apucată, te duce la țelul dorit. Cetiți istoricul propagandei făcute pentru înfăptuirea monumentului dela Galați. Din cercul intim al câtorva colaboratori ai revistei culturale: „Dunărea de jos”, s'au recrutat prin a. 1808—9 cercetătorii „ceaiurilor” literare săptămânale. La îndemnul d-lui *Corneliu Botez*, sufletul mișcărei, și a d-lui *Eugeniu Botez* (scriitorul, care subscrie cu pseudonimul *Jean Bart*), s'a născut ideea ca memoria lui Eminescu să fie sărbătorită în 16 Iunie 1909 — când se împlineau 20 de ani dela moartea poetului. În vederea

acestui scop s'a făcut o propagandă vie: comitetul a editat un valoros volum, cu titlul „*Omagiu lui Mihail Eminescu*” (București, Socec, 1909), a hotărât strângerea banilor pentru statuia, care s'a inaugurat acum și a aranjat un frumos festival comemorativ, în 16 iunie. Încet pe încetul, după o muncă încordată, după ce s'au adunat banii necesari din vânzarea volumului, din serbările aranjate și din conferințele ținute, a ajuns comitetul să aibă suma de 12,000 de lei. S'a găsit și un sculptor idealist, care să nu râvnească numai și numai la răsplata pecuniară domnul *Stork*, bine cunoscut publicului românesc din numeroasele sale lucrări de mai înainte și astfel inițiativa comitetului și-a găsit întruparea cea mai nimerită în monumentul de marmură, care va fi o podoabă de prima ordine a Galaților, de aici înainte.

Ca să se vadă cum s'a recrutat acest comitet din toate breslele intelectualilor noștri, magistrați, profesori, avocați, publiciști, las să urmeze aici lista comitetului, care a scris manifestul în 1909 pentru ridicarea monumentului.

Dr. Nic. Alexandrescu, Gh. Angelescu, magistrat, A. Bădescu, inginer, Corneliu Botez, magistrat, Eugeniu Botez, (Jean Bart), căpitan de marină, C. Z. Buzdugan, avocat, C. Calmuschi, profesor, Gr. Crețescu, adv., Gh. Drăgănescu, magistrat, Ioan Drăgănescu, publicist, Grigore Forțu, profesor, Gh. Orleanu, adv., publicist, H. Sanielevici, profesori Grigore Trancu-Iași, avocat.

Fapta aceasta poate servi numai spre laudă acestui comitet. El și-a văzut visul cu ochii în ziua de 16/29 oct., când s'a desvălit monumentul.

*

Să vorbim mai întâi de monument.

D-nul *Stork* l'a eternizat pe Eminescu alegându-și portretul acestuia, când avea vârsta de 28 de ani, în *marmură albă*, imaculată, de *Carrara*. Statuia, fără de soclu, are o înălțime de 3'10 m. Soclul e din piatră de Câmpulung.

Bustul poetului este lucrat până în dreptul subsiorilor. Gâtul și umerii goi, doar pe umărul drept colțul unei toge, aruncate în falduri. Dela subsiori încolo dispăre trupul în formele marmorei, prelucrate cu dalta în maniera *Rodin*.

Atingând ușor de tot soclul cu degetele piciorului drept, aleargă un geniu al luminei, o femeie nud, cu facla în mână, cu părul în bătaia vântului. Întreagă figura geniului iese bine la iveală, ca să se peardă mai apoi, în partiile din fond, în blocul de marmură, prelucrat. În privința impresiei generale toate părerile conglăsuiesc: o lucrare de artă de prima ordine. Mai rar o statuie atât de reușită. Capul poetului expresiv, cu părul mare, vâlvoi, fruntea lată, plină de genialitate, căutătura ochilor energică, virilă, cuprinsă de avânt. O reproducere bună a bustului acestuia e de dorit să figureze în casele noastre, căci impresiile, cari ni le evocă expresia feței sunt cele mai potrivite. Îți zici: din fruntea aceasta a *putut* foarte bine să istoriească minunatele cântece și strălucitele articole ale poetului. Statuia aceasta *facilitează* în chip norocos adâncirea în opera scriitorului poet.

Bustul lui Eminescu de sculptorul *I. Georgescu*, din grădina „Ateneului român”

Moș Dunăre, privind în sus spre vârful muntelui

Acum cântecul va 'ncepe:

Zăna stă să cânte.

Și cu dansa vor cânta

Și cu surorile și smeii,

Prefăcuți în oameni.

Pe fondul acordurilor crescute, se ridică deodată o voce de femeie, care cântă tare, de sus, incizibilă. E vocea Zănei, la care se adaugă treptat alte voci de femei și de bărbați, din o depărtare ce mereu scade. — Se vede răsăritul soarelui după munte.

Cântecul fetei de împărat

sau

„Cântecul luminii”

Doamne, vezi-mi dorul meu!

Luminează-mi mintea,

Să-ți cunosc voința,

Să-mi cunosc menirea,

Spre mărirea Ta

Adevăru-i raza Ta.

Cu el se ridică

Sufletul la Tine,

Sus,

Către slava Ta.

Sus!

Luminează p'ai de plâng

Să 'nțeleagă taina

Legii Tale sfinte,

. Dreptății din urmă,

Vecinicii răsplăți,

Ochii pământești ce plâng

Mila Ta

Te văd, când cată

Sus

Către slava Ta,

Sus!

Luminează p'ai nedrepti

Să 'nțeleagă

Rostul lumii.

Nu durează nedreptatea

Asta-i voia Ta!

Nu durează,

Asta-i voia Ta!

Pe iubire Tu clădești.

Ce clădește Ura

Iute se dăramă

Tot!

Se dăramă tot,

Tot!

Neamuri toate, strigați tare,

Să v'audă firea 'ntreagă:

„Nu pierim în veci!”

Strigați tare:

„Nu pierim în veci!”

Dumnezeu trăește 'n noi.

Nu-i putere

Să-l înfrângă,

Nu!

Nu-i putere, nu,

Nu!

din București, are calități și el, (aceiași privire plină de elan, aceiași căutătură — *ex ungue leonem* — aceiași nobleță în boltitura frunții). Acelaș lucru se poate spune și despre bustul turnat de *Martin* din Paris și așezat în *Botoșani* (este doar o copie a bustului din București). După cât pot judeca din câteva fotografii, mai puțin sau mai mult reușite, bustul din parcul dela *Dumbrăveni* al d-lui Leon Ghika, bust lucrat de sculptorul *Oscar Späthe*, ne arată pe Eminescu mai în vârstă, cu privirea dureroasă, fără de elanul caracteristic în cele două busturi de mai înainte. Se poate că mă înșeală reproducția, dar (după cât citesc din ea) bustul acesta nu ne redă pe Eminescu visat de noi, cu toate că este — poate — veristic în gradul suprem. Văd din fotografie căutătura unui Nietzsche neliniștit, urmărit de o idee fixă, și nici decât pe scriitorul „Luceafărului” eteric sau al „Satirelor” pline de conștiință de sine.

De aceea — încă odată — o reproducție frumoasă, controlată eventual de chiar d-nul *Stork*, e de dorit să figureze în casele noastre. Dacă va fi reproducută și femeia — nud — vom ajunge (poate) la convingerea care este atât de justă la alte neamuri, și noi, cei din Ardeal, că trupul gol redat de o *mână de artist* nu este nici odată o lucrare imorală, care strică moravurile. Priviți, vă rog, la mișcarea genului-femeie din monumentul lui Eminescu, observați frumusețea trupului femeiesc și spuneți dacă nu vă evocă idei curate, frumoase, acest nud femeiesc (firește nu mă gândesc la ființele bolnave, pentru cari orice operă de artă trebuie să aibă alte efecte, decât le are omul sănătos).

Parcul municipal, unde a fost așezat monumentul, este în centrul orașului. Locul este bine ales. Poetul privește peste drum, la trecători. Numai bustul lui *Kogălniceanu* pierde în apropierea lui.

Bustul acesta este prea hiliputan față de acela a lui Eminescu. La intrare dai de *Kogălniceanu* și doi pași dela acest bust se află marmora d-lui *Stork*.

Impresia mea este că aș dori să văd aceste două statui despărțite acuma. Prea le cuprinde privirea într-o singură căutătură. Mă doare că *Mihail Kogălniceanu* pierde, în urma micimei bustului. Aș dori pe acest *Kogălniceanu* puțin mai departe, despărțit de statua lui Eminescu, în mijlocul unui boschet de flori și de verdeață.

Galați, octomvrie.

Guvernul se pregătește la luptă. Ministrul președinte, contele *Khuen-Hédervary* astăzi toată ziua a conferit cu corifeii săi asupra măsurilor preventive, ce le va lua guvernul în fața situațiunii schimbate, și asupra planurilor de luptă decisivă cu opoziția.

Dupăcum am anunțat, actualul președinte al Camerei, *Albert Berzeviczy* își va da demisia, pentru că nu este dispus să aplice regulamentul camerei după intențiile guvernului. Așadar contele *Stefan Tisza* viitorul președinte al camerei va fi chemat să execute planul de războiu al guvernului.

Guvernul foarte pregătit începe lupta hotărâ-

toare. Prefecții rând pe rând sunt chemați în audiență la ministrul-președinte, pentru a le comunica tactica și dispozițiile guvernului.

Știri pozitive nu putem înregistra încă, căci toți factorii decisivi sunt în aceste momente foarte rezervați.

Federațiunea statelor balcanice.

„Frankfurter Zeitung” desminte svonul colportat în cercuri diplomatice, că statele din Balcani și Turcia ar avea năzuința să alcătuiască o federațiune. Desmintirea vine din cercurile diplomației rusești.

Se desminte în legătură cu aceasta și vestea, că *Tscharikow Said* pașa ar fi redactat un proiect cu privire la federațiunea statelor balcanice.

Revoluția din China

Adunarea națională întrunită acum, și-a pus în lucrare toată puterea și priceperea sa, ca să legitimizeze pretențiunile revoluționarilor, și ca o urmare mult dorită să pună capăt revoluției. La pace însă va fi greu a se ajunge.

Este o nemulțumire generală ce a scos pe chinezi din *îndelunga și fericita lor stare normală*. Fiecare simte nevoia unei schimbări, care cei mai mulți nu și-o pot închipui cum ar putea fi; destul că oare cum nu e bine, ba e insuportabil. Cunoșcând această stare sufletească se înțelege că un motiv cât de neînsemnat i-a făcut să prindă armele fiindcă sosise timpul. Ceeace cer revoluționarii e prea puțin și vag pe lângă ce se va cere viitoarelor guverne pentruca China să devină un stat modern, o forță care ar putea să impună tuturor când cele 400 milioane ar fi la nivelul cerut de timp.

Primim următoarele știri noi:

Peking, 3 nov. Azi s'a dat un edict care autorizează adunarea națională să codifice legile constituționale. Generalul *Jiucsany* a sosit în *Rebeng*. La gară a fost întâmpinat de un număr mare de chinezi. Primirea s'a făcut în mod liniștit; n'a fost nici entuziasm nici turburări.

Viena, 3 nov. Știrile sosite din China ne lămuresc tot mai mult că hărțuile dintre revoluționari și trupele imperiale s'au transformat într'un războiu dintre cele mai sângeroase.

Ceice se împotrivesc revoluționarilor nu sunt cruțați, iar trupele au să lupte cu acei cari în însuflețirea lor nu pun preț pe viață.

Londra, 3 nov. După știrile ziarelor, revoluționarii au ocupat *Shaughai-ul* și au anunțat în acelaș timp diplomații statelor că vor proclama guvern republican provizor.

Rusia respectă limba maternă a popoarelor.

„Universul” primește din *Chișineu* știrea, că face mare impresie în cercurile intelectualilor români de acolo, proiectul de lege, depus în *Dumă* de ministrul școalelor *Cassu*, prin care admite *predarea cursurilor în limba maternă finlandezilor și suedezilor*, cerere respinsă până azi de atâtea ori atât lor cât și românilor din *Basarabia*.

Aviz dlor *Apponyi* și soții!

Convocarea dietei croate. Din *Zagreb* se anunță: Monitorul oficial croat în numărul său de azi publică un rescript regal, adresat banului *Croației*. Rescriptul convoacă dieta croată pe ziua de 7 noemvrie.

Organele de publicitate ale coaliției

sârbo-croate atacă inversunat banul, pentru că convocarea camerei nu se face pentru alt scop, decât să o ajurneze din nou printr'un nou rescript regal.

Vorbirea

rostită de **Dr. Horia Petra-Petrescu**, la desvălirea monumentului lui **EMINESCU** în *Galați* (16/19 Octomvrie).

Clipele acestea solemne, când un neam sărbătorește memoria celui mai mare poet al său, aducându-i prinos de laudă, fiindcă și-a smuls din sufletul curat ce a avut mai bun și mai sfânt și și-a așternut gândul pe hârtie, dând îndemnuri spre bine și îmbogățind lumea frumosului, clipitele acestea solemne, sfinte, cum să nu le simțescă și partea aceea a fraților, cari locuiesc dincolo de *Carpați*?

Ochii învățătorilor și preoților români, din *Ardeal*, — ochii tineretului, a studentimei care se luptă în mare parte, cu mizeria, cu vitregia sortii, prin mansardele sărăcăcioase ale orașelor străine de inima ei — numai și numai ca să aducă, odată și odată, foloase vădite neamului — ochii aceștia ne urmăresc în momentele de față (deși nu sunt aici) și de dinaintea ochilor sufletești cade vâlul de pe statuia înflăcăratului bard național, a bardului, care a fost și este al nostru, al tuturor.

Blajul știe să ne povestească de anii din tinerețe ai poetului, căci acolo a alergat el să ne cunoască bătăile inimei noastre curate și legăturile au fost solide — ne-o adeverește întreaga activitate de mai târziu a lui Eminescu.

Sufletul mare al lui *Mihail Eminescu* ne-a înțeles; totdeauna a sărit în ajutorul nostru, ca ziarist — în polemici — și ca om de litere — dându-se sfaturi, când aveam nevoie de ele.

Când s'a lansat ideea înființării unei societăți de teatru român în *Ardeal*, a publicat o serie de luminoase articole, în „*Familia*” lui *Vulcan*, arătând cum crede el că s'ar putea desvolta această instituție eminentă culturală.

Pretiniile cu ardelenii, când a fost în *Viena*, la studii sunt cunoscute. Impreună cu ei a pelegnat la *Putna*, ca să cimenteze pe pământ sfânt legăturile de frăție.

În romanul lui din tinerețe, în „*Goniu Pustiu*”, a descris cu durere de inimă câteva scene ale anilor viforoși dela noi, 1848—1849.

Și tot el, poetul, care a sintetizat mai bine unitatea noastră culturală, dându-ne exemplu viu, de ceea-ce este ea, prin evoluția limbei sale și a străbunilor sufletului său mare, tot el și-a adus aminte de noi și ne-a cuprins cu o dragoste de frate, isbucnind în vecinic sublimele, dureros de sublimele versuri:

Dela Nistru pân' la Tisa
Tot românul plânsu-mi-s'a
Că nu mai poate străbate
De-atâta streinățate...

Vedeți, în acest „... pân' la Tisa” suntem noi, ardelenii, cari venim să ne plecăm genunchii în fața memoriei lui sfinte.

Venim să-i mulțumim pentru florii de entuziasm, cari ni i-a adus în inimile noastre. Venim să-i aducem prinos de laudă și să adevărim că accentele lui n'au răsunit în sec, ci au găsit inimi primitoare, cari vor da florii sfintii mai departe.

Un neam, care nu-și respectă fiii cei mari, e vrednic de dispreț. Noi știm cine a fost Eminescu.

La *academia română* întoarcem cu sfială, filă de filă, paginile scrise de el sunt paginile, pe cari a stat aplecat odată unul din cei buni ai noștri. La cimitirul *Belu* ne plecăm genunchii în fața osemintelor lui.

Ne cutremură clipita când vedem că *Bo-*

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui**

Iosif Nagy
Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efcuiesc vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singurate, în prețul de fabrică.

toșanii n'au nici o urmă, care să amintească de marele ei cetățean, afară doar de un monument.

Ne doare că mormintele părinților lui zac părăginite în *Ipotesti*. Opera lui scrisă însă ne dă putere. În mijlocul furtunei este o ancoră această operă, de care ne legăm sufletele noastre sângerând. Paginile lui ne zic: „*Inainte*. Vină furtuna, deslănțuiește-se cu puterea turbată — înainte! Aveți o limbă, o limbă, minunată: mlădioasă, sonoră, aveți un suflet — înainte!”

Și acest „*Quando memet*” înflăcărat de cea mai mare dragoste de neam ne este pavaza pe care o purtăm și cu care o să învingem!

Ne plecăm capul în fața statuiei, care reprezintă pe acest *Prometeu* al vieții noastre intelectuale, al acestui *Prometeu*, care a fost înălțat de Atlasul vieții noastre și și-a rescumpărat gloria nemuririi dându-și viața, sbuciumul unei vieți, pentru idealul național.

În numele tinerimei din Ardeal și a „*Societății pentru fond de teatru român*”, care sunt conștiente de chemarea lor și recunoscătoare în veci marelui *semănător de idei*, aduc omagiile mele în fața dv., onorat comitet, și vă rog să primiți aceste manifestații *sincere* cu *aceiași iubire*, cu care au fost aduse.

Lupta pentru Tripolis

Mobilizarea unui nou corp de armată dovedește că situația italienilor în jurul Tripolisului e foarte critică. Se afirmă, că zilele generalului Caneva sunt numărare iar în curând comanda supremă va fi încredințată unui alt general. Dar se naște întrebarea, că putea-va oare noul comandant suprem să apere cu trupele sale întărite mai cu mult noroc, decât generalul Caneva.

Face mare senzație faptul, că flota italiană a părăsit apele Tripolisului. Se crede, că scopul flotei italiene este marea Egeică.

O mare parte a presei italiene în supărarea ei pentru că Caneva n'a putut să nimicească în timp scurt forța armatei turcești dela Tripolis, pretinde, că guvernul italian să-și extindă operațiile de războiu asupra Turciei europene.

Ziarul „*Giornale d'Italia*” scrie următoarele: Trebuie să aplicăm Turciei o lovitură teribilă, spre a o sili să cedeze.

Europa nu va protesta dacă vom continua lupta până la cuțite.

Ziarul își exprimă apoi convingerea, că nici una dintre puterile europene nu ar prefera alianța și prietenia Turciei, neglijând prietenia Italiei.

Recunoașterea aeroplanelor.

Roma. — Agenția Ștefani află din Tripolis, că ziua și noaptea de ieri s'au petrecut în liniște. Aviatorii italieni au semnalat prezența a trei grupuri de inamici dar care mai ocupă aceleași puncte ca zilele trecute.

Un aviator a reușit să arunce, cu un deplin succes, în mijlocul unei tabere dușmane 4 bombe cu picrat din tipul Cipelli. O mulțime de arabi și cai au fost omorâți.

Rechemarea lui Caneva.

Roma. — Cercurile militare competente nu sunt mulțumite cu operațiunile recente de războiu dela Tripolis.

Ministrul de războiu a numit de comandant

suprem al trupelor dela Tripolis în locul lui Caneva pe generalul Frugoni, șeful corpului al 9-lea de armată. Zilele acestea Frugoni va pleca pe câmpul de luptă.

Turcii vor ataca pe italieni în Eritreea.

Constantinopol. — Imamul Iahia din Yemen anunță, că situația creată prin eșecurile italienilor din Tripolis ar fi favorabile pentru un atac împotriva Eritreei.

Imamul așteaptă ordin din Constantinopol spre a pleca cu întreaga sa armată împotriva italienilor.

Neînțelegerile între marele vizir și tinerii turci.

Constantinopol. — Între marele vizir și comitetul tinerilor turci s'au ivit neînțelegeri.

Said-pașa se declară contra trimerii unei comisii din partea Uniunii pentru pace, la Haga și în capitalele europene.

Marele vizir este de părere că prin aceasta s'ar slăbi autoritatea Porții.

Constantinopol. — La Rodos și Chios s'au trimis câte 2000 soldați.

Guvernul are cunoștința că la Rodos populația turcă se pregătește de revoltă.

Rusia mobilizează la frontiera Austriei.

Petersburg. — La ministerul de războiu s'a ținut un consiliu asupra unui plan de mobilizare.

Consiliul ar fi hotărât ca 4 corpuri de armată din districtul militar al Cazanului să fie concentrate la granița vestică a Rusiei.

Planul de mobilizare a fost provocat de situațiunea amenințătoare din Europa și de o pretinsă neîncredere față de intențiile Austriei.

Desmintirea sălbăticilor italienilor.

Roma. — Agenția Ștefani desminte în mod categoric știrile false publicate de câteva ziare străine cari au afirmat, că italienii ar fi procedat la Tripolis la un adevărat măcel, la o represiune fără de judecată, la omorârea în bloc a arabilor schilozi, a femeilor și copiilor.

Trădarea arabilor, cari după ce s'au supus guvernului italian, au atacat armata italiană pe la spate, în înțelegeră cu turcii, cari atacau frontul italian, a silit pe italieni să pedesească pe trădători găsiți cu arme în mână și ori și care au fost învinuiți de omucidere, după un proces regulat. Cei dovediți de vinovați au fost împușcați.

Iar cei cari au favorizat trădarea sau cari au purtat arme cu toate dispozițiunile guvernului, au fost transportați în număr de două mii în insulele italiene.

Apoi, în scop de a asigura flancul armatei, precum și posturile naintate s'a distrus ziduri și tot ce putea ascunde pe răsvrățiți, în oasă; dar arabii inofensivi, femeile și copiii au fost scoși din Tripolis.

Inamicul, din contră a comis cruzimi neieritate și acte abominabile în contra răniților, și o probă e numărul morților, care e mai mare decât a răniților.

Anglia va interveni contra italienilor?

Roma. — Turcii au răspândit printre arabii svonul, că Anglia va proteja pe turci și că 15 vase engleze vor sosi la Tripolis.

Deoarece însă arabii s'au arătat neîncredători, turcii au îmbrăcat pe unul dintre ei în uniformă de ofițer englez și s'au prefăcut apoi că-i fac o primire solemnă.

Pretinsul delegat englez a declarat atunci ara-

bilor, că într'adevar Anglia va sprijini pe turci în lupta lor contra italienilor și că în acest scop ea a trimis mai multe vase de războiu la Tripolis.

Turburări în Egipt.

Londra. — Demonstrațiile populației indigene din Alexandria s'au repetat și ieri. 4 italieni și 2 egipteni au fost omorâți.

Sunt mulți răniți.

Consulul general italian s'a prezentat la guvernatorul orașului, declarând că guvernul egiptean va fi tras la răspundere, dacă nu se va pune capăt acestor desordine.

Turburările s'au produs mai întâi între mohamedani și greci, iar apoi au fost îndreptate împotriva italienilor.

50 indigeni au fost arestați.

Londra. — Știrile despre victoriile turcilor la Tripolis au provocat turburări printre egipteni, cari se ridică împotriva europenilor și mai ales împotriva italienilor și grecilor.

Lordul Kitchener a conferit ieri cu kheadivul Egiptului stabilind că deocamdată nu este nevoie de o intervenție a armatei.

Indigenii din Cairo și Alexandria au luat o atitudine ostilă față de străini. La Cairo un șeic indigen a cutreerat străzile cu un steag verde, făcând propagandă pentru proclamarea războiului sfânt.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

Viena

— 2 nov. n.

(Principii politice în Austria și Ungaria).

Noul minister Stürgkh, compus din funcționari înalți de stat, va fi un regim de tranziție. Cu toate acestea noul guvern protestează contra aserțiunii, că noul guvern intenționează legiferarea proiectelor urgente fără de a apela la parlament, prin aplicarea § 14. Noul premier în ședința de luni a camerei va face declarații importante și în primul rând va apela la concursul parlamentului, pentru ca să-și poată împlini misiunea.

Contele Stürgkh nainte de toate dorește să ajungă în coatinere cu acele partide parlamentare, cari pot fi luate în combinație la alcătuirea unei majorități parlamentare, capabile de acțiune. Aceste intențiuni frumoase ale noului guvern nu ne pot face mai încrezători pentru că nu ne vine să credem, că contele Stürgkh va putea învinge greutățile, cari l-au silit pe baronul Gautsch să demisioneze.

Nainte de toate se va cerca stabilirea programului de muncă minimal, ce ar avea să rezolve camera până la Crăciun. În acest program s'ar cuprinde budgetul provizoriu și urcarea salariilor funcționarilor de stat, ceea ce involvă firește primirea legilor de dare ale noului ministru de finanțe. Considerând acestea nu este esclus, că contele Stürgkh la urma urmelor va fi silit să se împrietenească cu § 14, cu toate că deocamdată îl înfierază.

Discursul fostului ministru președinte baron Gautsch rostit în 27 octombrie, al cărui efect a avut ca urmare demisionarea lui, are importanță și pentru Ungaria și mai vărtos pentru naționalitățile din Ungaria.

Baronul Gautsch a stabilit principiul, că fie-

PRIMA ȘI CEA MAI VECHIE
CASĂ DE CLAVIRE

ESTE A LUI
FRANZ ȘI ALBERT RENNER
IN
TIMIȘOARA-IOSEFIN STR. HUNYADI 12.

MARE ASORTIMENT DE
PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.
CALITATEA CEA MAI BUNĂ
:: PREȚURI IEFTINE. ::

care națiune alcătuitoare de stat, care își implineste datoria față de stat, are toată îndreptățirea de a pretinde partea sa în administrarea și guvernarea țării. (În conducerea destinului țării.) În realitate acest principiu s'a realizat prin faptul, ca fiecare naționalitate adică fiecare partid politic care reprezintă o națiune alcătuitoare de stat, să-și aibă reprezentantul său în cabinet.

A fost un moment foarte important, când de pe băncile ministeriale s'a recunoscut urbi et orbi dreptul natural al fiecărei naționalități de a lua parte la guvernarea statului și să poată influența după puterea și importanța asupra mersului afacerilor.

Ar fi foarte de dorit, ca un membru al clubului deputaților naționaliști să revină în parlamentul ungar, cu proxima ocazie asupra discursului baronului Gautsch. Dacă în Austria guvernul recunoaște acest drept prin faptul, că în consiliul coroanei fiecare națiune își are reprezentantul, de ce domnește în Ungaria și astăzi vechea anomalie, că nici măcar în parlament nu li se dă posibilitatea de a fi reprezentați după cuviință în parlament.

Stările din Austria încă nu sunt tocmai ideale, totuși trebuie să constatăm cu oareșicare satisfacție, că la noi în cercurile dădătoare de ton se recunoaște cu aplomb egala îndreptățire a fiecărei naționalități și ca acest principiu să nu rămână o literă moartă, se garantează prin fapte și instituții respectarea acestui principiu. De vreme ce în Ungaria prin provocarea crizelor parlamentare se cercă mereu amânarea aceluia moment, când vor fi siliți și feudalii să respecte principiul egalei îndreptățiri a naționalităților.

Austriacus.

DIN ROMANIA

București

20 oct. v.

Pentru desvelirea monumentului lui Cuza.—Țăranii și Cuza. — Deschiderea cursurilor universitare. — Universitatea populară. — Congrese. — Infrângerea italienilor și opinia publică din București. — Traiul se scumpește mereu. — Literare.

Se prevede, că inaugurarea statuii Domnitorului Unirii va mai da Iașilor încă câteva zile de mare serbătoare.

Cu toate, că inaugurarea statuii marelui Domnitor e vorba să se facă abia la 24 ianuarie 1912, comitetul face de azi pașii trebuitori pentru pregătirea serbătorii.

O delegație a lui se prezintă zilele acestea suveranului, la Sinaia, cu însărcinarea de a-l ruga să onoreze din nou Iașul cu prezența Sa.

Comitetul a mai hotărât să intervie la ministerul lucrărilor publice pentru o însemnată reducere pe căile ferate, spre a înlesni cercetarea capitalei moldovene de odinioară, în ziua inaugurării, pentru cât mai multă lume. Îndeosebi are comitetul laudabilă intenție de a face să fie reprezentate toate satele României prin țărani. Fiindcă nu se poate închipui o cinstire mai potrivită a memoriei lui Al. Ioan Cuza, de cât aceia care ar veni dela zecile de mii de țărani, cari rostesc cu evlavie numele Domnului.

La 24 ianuarie Iașul, care dela 1859, a rămas un centru al culturii, idealismului și amintirilor gloriei românești, va avea, să nădăjduim, pe lângă Regle glorios al României mândre de astăzi, și pe lângă tot ceia ce reprezintă cultură și simțire cu adevărat românească, miile multe ale țărănilor din întreg cuprinsul regatului.

E o datorie pe care fără îndoială generația de azi o va plăti, cu suflet larg, ca să se implinească și pentru cea trecută.

La 15 octomvrie facultățile de științe și medicină ale universității bucureștene și-au deschis cursurile lor prin obișnuitele cuvântări ale decanilor, dd. dr. C Istrati, și Toma Ionescu. Zilele a-

cestea se vor deschide și cursurile facultăților de litere și filosofie, drept și teologie. Și Bucureștiul se va găsi iarăși în plină activitate universitară, după cum, peste încă o lună, se va găsi în plină activitate politică, grație proiectelor de legi, întrunirilor publice, interpelărilor.

Încă o serie de tineri cu însuflețire proaspătă pentru care va pătrunde prin salele de cursuri prin laboratorii și spitale sub ochii profesorului care își alege tovarăși de muncă.

Tovarășă pe acelaș drum, se alătură sfioasă universitatea populară, care și-a deschis cursurile celui de al II-lea an de existență tot la 15 octomvrie.

În urma cuvântului de deschidere, pe care, în lipsa domnului prof. dr. Ioan Cantacuzino, l-a ținut secretarul universității domnul C. Rădulescu, și-a început în aceeaș seară, domnul dr. Irimescu cursul său de igienă și cu el odată cursurile de istorie, de literatură franceză și engleză.

De atunci urmează regulat, seral, câte 2—3 conferințe, cari întotdeauna au un auditor pe cât de numeros pe atât de însetat de lumină. O impresie dintre cele mai plăcute îți produce prezența acestei lumi pestrițe, de toate vârstele și sexele în sălile noii universități. Fără îndoială, că această impresie se naște din gândul, că nici unul din acești „studenți” nu audiază cursuri în vederea unei funcții ori catedre, ci numai de dragul luminii.

Mult cercetată a fost conferința prin care d. Spiru Haret a făcut, luni seara, introducerea în cursul său interesant de *mecanică socială*.

Acest miez de toamnă se vede că a fost rezervat congreselor. După congresul meseriașilor, care a fost precedat de alte vre-o două, capitala a avut duminică cinstea congresului chelnerilor, iar luni al cântăreților bisericești.

Fiecare categorie de muncitori, într-o societate, își are trebuințele ei sufletești și materiale — și, când e în stare să le și afirme, în corpore, e semn că are conștiința lor deplină. Și e cu atât mai frumos, cu cât, pe lângă trebuințele materiale pe care le afirmă și profesorul universitar, vedem afirmate trebuințe sufletești în sânul categoriilor celor mai modeste și mai înapoiate în cultură.

Precum chelnerii s'au ridicat împotriva stării umiltoare pentru demnitatea omenească, pe care le-o creiază societatea, tot astfel, vedem pe cântăreții bisericești (peste 1000) cerând pe lângă îndreptarea stării lor materiale cu adevărat deplorable măsuri pentru îmbogățirea culturii lor muzicale: cultivarea muzicii bisericești. S'a vorbit de școli pentru cântăreți și de o catedră de muzică bisericească la Conservator.

Ce curios lucru! Cu toate sentimentele de adâncă dragoste ce în mod necontestat ne leagă de Italia, vestea completei înfrângeri suferite luni de italieni la Tripolis a stârnit un curent general de satisfacție în opinia noastră publică.

Cu toate acestea, nu se poate spune că vestea acestei isbânzi turcești a produs simplă impresie bună. Nu. E foarte complex sentimentul cu care opinia noastră publică a întâmpinat ultimele știri de pe câmpul de război. Și nu va putea nimeni să tăgăduiască, de sigur, că satisfacția stârnită de biruința turcilor era tivită de un destul pe pronunțat chenar de părere de rău.

Actul Italiei nu putea fi aprobat de cât dacă s'ar fi încheiat printr-o victorie completă. Triumful poate scuza multe. În fața faptelor implinite însuși marele Bismark să închina. Când însă o asemenea aventură se sfârșește prin înfrângerea celor ce au luat ofensiva, atunci ea devine o infamie.

Armata turcă a dat dovezi de bravură strălucită în timpul ultimelor ciocniri. O țară care știe să-și apere cu atâta eroism integritatea nu merită să fie prădată. Și este de prevăzut că nu va fi, — spre dezolarea dacă nu chiar ruinarea Italiei. E bine și din punct de vedere al beției morale ce iar desprinde din această înfrângere ca Italia să nu iasă învingătoare din războiul pe care l'a căutat cu lumânarea aprinsă. Și totuși ne-ar durea grozav o înfrângere dezastruoasă a Italiei.

Acestea sunt sentimentele pe cari le ncearcă acum opinia noastră publică față cu oscilările situației războiului din Tripolitania.

Mai mult însă decât războiul italo-turc ne preocupă actualmente scumpirea din ce în ce cres-

cândă a traiului. D. N. Xenopol susține că această scumpire este urmarea rească a belșugului celor din urmă ani. Se poate. Dar atunci anii de belșug sunt o adevărată nenorocire pentru noi. Și dacă e nevoie numai decât de o nouă criză agricolă pentru ca obiectele de neapărată necesitate să revie la prețuri mai acceptabile, atunci o să ajungem să dorim anii secetoși, crizele economice.

Din acest punct de vedere, anii de belșug devin pentru lumea funcționarilor noștri de tot felul o pacoste cu atât mai mare, cu cât lefurile acestor funcționari nu urmează nici odată mersul ascendent al celorlalte prețuri. Toate se scumpesc, numai prețul muncii rămâne staționar. Și apoi ne mai mirăm că aproape nu e inspecție care să nu descopere fraude sau neregularități bănești pe seama celor mai bine reputați funcționari.

Dar dela o vreme prețurile tuturor obiectelor de consumație sau de primă utilitate au început să crească atât de mult, încât însuși guvernul e indignat de modul neomenos cum diferiții negustori speculează nevoile cele mai elementare ale omului.

Așa, de pildă, în ultimile zile, lemnele cari până acum se vindeau cu 28 sau 30 lei mia, acum se vând cu 36 și 38 lei mia. Și să nu se uite că încă nici n'am intrat în iarnă. Cu cât vremea se va răci mai mult, cu atât aceste prețuri se vor urca. Iar guvernul nu poate să facă nimic. Chiar ziarele guvernamentale mărturisesc că guvernul se află foarte încurcat față de îndrăsneala negustorilor de lemne.

Cu toate acestea, nici populația nu poate fi lăsată la discreția unor speculatori lipsiți de orice scrupul. De aceea, poate că n'ar fi rău dacă poliția ar fixa un tarif căruia orice negustori de lemne să fie obligat a i-se supune, dupăcum sunt obligați birjarii să taxeze cursele după tariful fixat de poliție.

Revista *Flacăra*, de sub direcțiunea dlui C. Banu, care va apărea Sâmbăta aceasta se va afla de vânzare în Ardeal la următoarele depozite: Librăria Kraft și Librăria arhidiecezană din Sibiu, librăria arhidiecezană din Blaj, librăria Ciurcu din Brașov, librăria Țăranu din Oravița, librăria Onișorn din Năsăud, librăria Diecezană și librăria „Tribunei” din Arad.

Coresp.

DIN ȚARĂ

Șemniț

— 2 noemvrie n.

Studentii români dela facultățile de montanistică și silvicultură din Șemniț (Selmecbánya) în 24 a lunii trecute au convenit pentru a face cunoștință unii cu alții. Să nu se creadă însă, că această convenire ar fi fost o seară de cunoștință quasi oficioasă a unei societăți organizate bunăoară, căci așa ceva tinerilor noștri din orașelul amintit le lipsește cu desăvârșire. Și cum ar putea avea ei o atare societate, când nici clujenii nu au, deși sunt într'un număr de peste 350.

A fost — dupăcum am mai amintit — o simplă convenire colegială a celor 40 de români, rupți trupește, dar strâns uniți sufletește de neamul nostru din Ardeal și Ungaria. Sunt aici tineri din toate părțile românismului: ardeleni, bănățeni, bihoreni, sătmăreni. Cât despre maramurășeni, nu mai amintesc, căci îmi vin în minte cuvintele celui mai mare istoriograf al nostru: „La Gherla pute”, ceace se potrivește și mai bine pentru întreg acest colț al românismului. Patria lui Dragoș Vodă pute azi întreagă dela un capăt până la celalalt.

E bine însă câteodată dacă se alege caprele din oi, neghina din grâu.

Cu amintirea încă vie, cu inima încă palpitând de celece au văzut și petrecut pe acasă, s'au adunat tinerii noștri, pentruca să-și mai spună unul altuia păsurile, să-și mai uite pe un moment și n'gurătatea. S'a vorbit și s'a doinit foarte frumos, și s'au despărțit apoi mulțumiți și însuflețiți.

Se vor întreba acum mulți: Unde e Șemnițul? Ce fac tinerii noștri acolo? Voiu cerca să răspund puțin la aceste întrebări.

Șemnițul e un oraș de munte, — situat în nordul Ungariei, — oraș de băieși, azi în decadentă el însuși, din cauza încetării minelor în lipsă de metal. Locuitorii în majoritate slovaci, de vor fi și fost vre-odată bogați, azi sunt lipiți pământului.

Mulți iau drumul Americii. Fabricile ce încep a se ridica în locul minelor, nu le pot da pâne la toți.

În acest orașel, care azi abia are 6000 locuitori, cu stradele lui întortochiate, cu casele lui înainte uneori cu trei caturi, iar înapoi cu coperișul în pământ, a ridicat regina de vie memorie, Maria Terezia, la anul 1763 facultățile de montanistică și silvicultură, cari odinioară, mai ales cea dintâi, s'au bucurat de un renume european. Erau aici: germani, boemi, italieni, francezi, irlandezi, ba dupăcum se spune chiar și americani. Dela 1868 încoace însă, nu s'a mai arătat nici un străin.

În locuințele umede ale acestui orașel medieval și expun coastele reumei în prezent și cei 40 de tineri de-ai noștri, despre cari nu știe aproape nimeni, decât părinții lor, „Fundatiunea Gozdsu“, fondurile din Blaj și redacțiile ziarelor și revistele noastre, cari câte una expediază aici un singur exemplar.

Poate și faptul, că le lipsește splendidele cafenele din Pesta și Cluj i-a făcut mai sărguincioși și conștiincioși, căci și aici, ei sunt printre cei dintâi.

Ce fac tinerii noștri aici? Studiază montanistica și silvicultura. Nu știu de ce și cum, dar de vre-o câțiva ani încoace au dat năvală și pe aici. Înainte de aceasta cu trei ani numai abia erau 8—10 inși, iar în prezent 40. Anul acesta d. ex. au venit 9 silvaniști și 2 montaniști. (Montaniști sunt în genere puțini).

Se poate că au început a simți și tinerii noștri atragere pentru aceste cariere, despre care nu s'ar putea zice, că sunt rele, cauza principală însă că mai lasă la o parte Pesta și Clujul — eu cred, că vor fi și carierele celelalte arhipline.

E foarte natural însă, că nouă ne-au rămas aceste două cariere aproape cu totul necunoscute. Unde putem noi aplica ingineri de păduri și mine? Pădurile comunale au trecut sub administrația statului, asemenea și ale regimentului nășăudean, unde azi nu găsești un singur silvanist român. (Sunt curios ce s'a făcut cu ale regimentului de Orlat, sau acesta n'a dispus doară de păduri?) Singură Comunitatea de avere mai e în mâinile noastre, cari însă abia de dă pâne la 15—20 de silvicultori. Mai sunt apoi aplicați vre-o 4—5 inși la domeniile episcopoești din Blaj și Orade.

Mitropolia gr.-or. nu dispune nici de un singur lemn.

Cât despre inginerii montaniști, unde avem noi vre-o mină, să putem aplica cel puțin unul singur. — Sărăcie economică și aici.

Între astfel de împrejurări e natural apoi, că nu s'a născut la noi interes pentru aceste cariere, când mai ales aveam lipsă de astfel de oameni.

Se va pune acum întrebarea: Dar restul, care astfel nu află aplicare ce face?

Se aplică în serviciul statului, sau, mai ales ingineri de mine, — al societăților străine.

Correspondent.

In chestia Ligei Culturale

Ni s'a trimis „Buletinul Ligei Culturale secțiunea Giurgiu“, un volumaș frumos de 20 pagini. Volumul cuprinde un cuvânt înainte, memoriul secțiunii Giurgiu la congresul ligei culturale dela Craiova, darea de samă a delegaților secției Giurgiu asupra lucrărilor congresului dela Craiova, note și impresii asupra congresului dela Craiova, înfățișat câteva informațiuni.

Liga Culturală din România este o instituțiune, care interesează și trebuie să intereseze pe toți românii, fie ei sub ori ce stăpânire politică, în orice stat, căci instituțiunea aceasta este menită să înfăptuiască și să desăvârșască mărețul nostru ideal: *unitatea sufletească și culturală a tuturor românilor*. Privim cu drag la această instituțiune și dorim ferbinte întărirea și prosperarea ei. Ne bucurăm, când vedem deșteptându-se tot mai mult interesul românilor pentru această instituțiune și suntem fericiți, că la conducerea de acum a acestei instituțiuni, în frunte cu d-nii Virgil

Arion și Nicolae Iorga, se află bărbați a căror însuflețire națională și marea lor energie asigură un nou și puternic avânt în dezvoltarea ei.

Este știut, că între secțiunile Ligei cea dela Giurgiu este una dintre cele mai zeloase și mai puternice. La congresul dela Craiova al Ligei această secție a prezentat un memoriu, care cuprindea mai multe propuneri referitoare la necesitatea de a da Ligei Culturale nouă mijloace de luptă.

Spre a informa cititorii noștri cât mai obiectiv și cât mai intențiv despre afacerile Ligei, reproducem la locul acesta memoriul amintit. Iată-l:

*Domnule președinte,
Domnilor delegați,*

Intru niți la al XX-lea congres, în frumoasa cetate a Craiovei, pilda vie a celui mai puternic avânt pentru idealurile noastre românești, ne facem o datorie de buni români a aduce în discuțiunea onor. congres propunerile pe cari secțiunea Giurgiu le face prin delegații ei. Aceste propuneri stau în strânsă legătură cu necesitatea grabnică de a aduce Liga culturală la o nouă viață, de a-i da noi mijloace de luptă, pentruca dânsa să răspundă cât mai bine chemării ei înalte.

Știm cu toții, simțim cu toții, cum interesul pentru instituțiunea noastră scade an cu an. Vedem cu toții, cum spiritul românesc tinde a se manifesta, în parte, pentru tot ce privește unitatea noastră culturală, în afară de sfera de activitate a Ligei culturale; cum atâtea energii și tot atâtea capacități nu mai contribuiesc cu nimic la înfăptuirea scopurilor pentru cari instituțiunea noastră a fost creiată, și cum se fac noi alcătuirii culturale, cari, pe tăcute, par a căuta să se substituie Ligei culturale.

Ar urma să constatăm dar cu toții, că la baza acestor stări de lucruri, trebuie să se găsească cauze adânci, cu efecte puternice, cari, an cu an, au adus tot mai mult jalnica înstrăinare a claselor culte românești pentru instituțiunea noastră, care, după 20 de ani de viață, ar fi trebuit să fie cea mai puternică alcătuire culturală a maselor, cel mai tare scut de apărare al sentimentului românesc și cea mai sfântă speranță a sufletelor milioanele de români din toate părțile.

Să analizăm dar, în plin congres, cauzele acestei stări de lucruri și să găsim mijloacele pentru a aduce o îndreptare.

În numele secțiunii Giurgiu, subsemnații delegați, facem următoarele propuneri, cari credem că vor putea contribui la câștigarea interesului publicului românesc, a maselor chiar, pentru scopurile patriotice pe cari Liga noastră culturală le reprezintă de douăzeci ani:

1. Comitetul central executiv să fie mărit, fie prin adăugire de noi membri, fie prin introducerea de drept a unor anume personalități, — membri ai Ligei, — ca, membrii din Academie, profesori, publiciști, ziariști, astfel ca toate bunevoiențele, toate energiile și valorile, cari pot fi puse în serviciul răspândirii ideilor și scopului Ligei, să poată fi chemate la direcțiunea activității instituției noastre.

2. Membrii comitetului central executiv primind aceste onoruri, să fie obligați a da un permanent concurs secțiunilor din țară, prin ținerea de conferințe și șezători literare, în care scop, prin intervenția comitetului central, pot fi câștigate și elementele artistice din cele trei capitale ale țării, căci fără acest concurs permanent, cele mai multe din secțiuni, nu pot face activitate culturală cu folos moral și material pentru Ligă.

3. Comitetul central executiv, pentru a-și câștiga și păstra autoritatea morală asupra bunului mers al secțiunilor, trebuie să imprime o direcțiune mai puternică și un control mai viu asupra activității lor. În acest scop ar fi necesară convocarea, din timp în timp, a președinților secțiunilor, în ședințe generale, măsură prin care s'ar putea stabili și mai strânse raporturi de interes pentru buna conducere a secțiunilor, și legături sufletesti între comitetul central și comitetele secțiunilor din țară.

4. Secțiunilor „Ligei Culturale“ să li se dea oarecare autonomie, aceasta în scop ca activitatea lor să se resfrângă cu beneficii nu numai morale ci și materiale pentru interesele culturale din localitate. În vederea aceasta secțiunile să aibă drept a reține pentru trebuințele lor de manifestare 50

la sută din veniturile lor generale. Prin această măsură s'ar putea întreține un local și o bibliotecă a secțiunii, de asemenea se vor putea acorda premii elevilor din gimnazii și clasele primare pentru disertațiuni scrise asupra cunoștințelor ce au cu privire la diferite chestiuni cu caracter istoric național, contribuind astfel la întărirea sentimentelor patriotice în școale.

5. Înființarea unei reviste periodice, în formă populară, a „Ligei Culturale“, pusă sub direcțiunea comitetului central, și în care să se publice rezumate despre întreaga activitate a secțiunilor, precum și regulate dări de seamă despre mișcarea culturală politică și socială românească din toate țările locuite de români. Prin această măsură pe de o parte, s'ar stabili un stimul între diferitele secțiuni cu privire la activitatea lor, iar pe de altă parte, fiecare membru al Ligei va avea, în schimbul cotizației sale, o revistă care să-l pună în cunoștință de tot ce se face și de tot ce se poate câștiga pentru interesele culturale ale neamului.

Revista aceasta răspunde de altfel imperios la necesitatea de a contribui în mod real la propagarea spiritului de unitate culturală, și ea poate aduce mult mai bune servicii decât publicațiunile actuale, fie ale comitetului central sub forma „informațiilor“, care mai întotdeauna sunt tardive, fie a Secțiunilor, care au un caracter mai mult de loialitate.

6. Înființarea de biblioteci naționale pe lângă fiecare Secțiune, și aceasta cât mai curând, căci este o rușine ca secțiunile Ligei, cari au menirea de a răspândi cultura românească în toate straturile sociale, să nu aibă o cât de modestă bibliotecă din care să nu lipsească nici un autor român, nici o carte românească care se adresează intereselor noastre de rasă și neam, sufletului românesc.

În acest scop comitetul central trebuie să dea tot ajutorul prin delegarea membrilor săi pentru ținerea de conferințe patriotice în scopul înființării și funcționării acestor biblioteci naționale pe lângă toate Secțiunile, cari astfel având localul și bibliotecă lor, unde să se adune în fiecare zi membrii Ligei, vor putea întreține cu succes „un puternic curent de interes pentru chestiunea românească și tot ce poate fi în legătură cu dânsa“.

7. Liga trebuie să înlesnească tuturor înscrierea lor ca membri. În acest scop trebuie să se renunțe la taxele de înscriere și să se lase libertate și celor dela orașe a se înscrie cu cât pot și cu cât vor, începând cu 10 bani, în Secțiunile respective, măsură care există ca excepție numai pentru sate. Prin această măsură se va înmulți numărul membrilor, veniturile vor crește, se va câștiga interesul public pentru Ligă, iar conștiința națională va putea fi trezită în masse, din moment ce ele vor putea să facă parte din Liga culturală.

8. Să se aducă o unificare în acțiunea și administrația generală a Ligei, prin ținerea adunărilor generale la aceeași zi, și adevărat la 24 ianuarie, — ziua când s'au și pus bazele înființării „Ligei Culturale“ —. Aceste serbări de aniversare să fie totdeauna însoțite de conferințe cu subiect naționale și de producțiuni literare și muzicale.

Pe de altă parte Secțiunile să-și încheie raportul și bilanțul lor anual la finele lui decembrie care să fie pus aprobării adunărilor generale dela 24 ianuarie. Prin această măsură s'ar putea stabili și bugetele Secțiunilor, de cari se simte mare nevoie, mai ales când intervin împrejurări de a ajuta anumite nevoi culturale.

9. Să se sărbătorească în mod demn zilele mari ale neamului, și anume zilele de 24 ianuarie, 3 Mai, și 8 Noembrie, căci prin caracterul național al sărbătoririi acestor mari zile de către toate secțiunile, Liga își afirmă puterea și scopurile înalte pe care le urmărește.

10. Comitetul central să înjghebeze un cor național al Ligei cu elemente din capitală, acest cor ar fi chemat a ajuta la răspândirea muzicii naționale din toate părțile locuite de români, și ar constitui unul din mijloacele cele mai bine alese prin care s'ar putea aduce sporiri simțitoare în fondurile generale ale Ligei, prin concertele pe cari le-ar da în toate părțile țării unde sunt secțiuni, precum și în unele localități unde nu sunt secțiuni și unde ele vor putea fi înființate prin cultivarea muzicii naționale.

11. Se impune ca Liga să facă cât mai dese excursiuni prin țară și prin țările locuite de români. În acest scop trebuie câștigat, prin intervenția comitetului central, concursul guvernului și autorităților, astfel ca excursiunile să se poată face în condițiuni bune și cu cheltuială cât mai puțină.

De asemenea să se intervină pe lângă onor. minister al lucrărilor publice ca și secțiunile să poată să se bucure de o reducere de cel puțin 50 la sută pentru excursiuni în țară, ori de câte ori 5 membri vor voi a face excursiuni.

Excursiunile pot fi considerate de mijloace practice pentru cunoașterea stărilor sociale, economice și culturale ale populației românești din toate părțile, și prin ele s'ar înlesni contactul între diferitele secțiuni, ceea ce ar aduce un spor în câștigarea de cunoștințe, ajutând și mai mult la întărirea legăturilor noastre sufletești.

12. Comitetul central să intervină pe lângă Sindicatul presei ca ziarele românești să dea o mai mare extensiune dărilor de seamă asupra activității secțiunilor Ligei, ce li se trimit, și despre cari de cele mai multeori astăzi presa în parte nici nu publică nimic.

13. În vederea înființării de secțiuni la țară, trebuie cerut atât concursul autorităților, al preoților și învățătorilor, cât și al cercurilor culturale, cărora secțiunile Ligei din județele respective să le vină în ajutor cu ținerea de conferințe populare. Secțiunile rurale să fie afiliate secțiunilor din capitalele de județ respective.

14. Toți membrii Ligei, cari ocupă demnități publice, să fie obligați a contribui, prin pozițiunea ce ocupă, la propășirea și înălțarea Ligei, precum și la ajutorarea individuală a membrilor Ligei.

Acestea sunt propunerile pe cari secțiunea

Giurgiu are onoarea a le face înaintea d-voastră și dacă acceptarea acestor propuneri stau în legătură cu modificarea statutelor, suntem de părere onor. comitet central să avizeze la modalitatea prin care se pot modifica statutele. astfel ca Liga să poată fi îndrumată spre o cât mai puternică activitate care să poată aduce toate roadele bune intereselor românești, atât de isbite de multeori și în regatul nostru liber, în totdeauna în afară de regat, în toate părțile unde există suflete de români.

Supunem dar acest raport Onor. birou al Congresului și facem mărturisirea că numai interesul cald ce purtăm instituției noastre ne-a îndemnat a ieși din rolul modest pe care ni-l impune modesta activitate pe care noi o putem desfășura în Secțiunea noastră.

Increderea pe care cu toții trebuie să o avem în căpeteniile Comitetului central, în d-nii Virgil Arion și Nicolae Iorga, cari prin spiritul d-lor, luminat de cel mai cald patriotism, ca și prin cultura înaltă și energia ce totdeauna o pun în manifestățiunile Ligei noastre, ne dă chezașia că Liga culturală în curând își va îmbrăca o haină nouă și va chema pe toți bunii români în Casa ei, care este Casa cea mai scumpă a neamului românesc.

Delegații Secțiunii Giurgiu:

P. G. Parisianu, președintele secțiunii.

Dr. Caragea Constantinescu, M. G. Vidrașcu, Al. Duca membrii comitetului secțiunii. Aurel Scurtu, secretarul secțiunii.

Litere - Arte - Științe

P A C E.

Galbene vâpăi de soare
Peste deal acum se scurg,
Și 'n noptatea răcoare,
Peste sat se 'nalță fumul,
Codrii-alene cântă 'n drumul
Vântului de-amurg.

În curând o să s'aline
Truda chinului de azi.
Vei privi prin zări senine
Stelele, sclipind mărunte,
Cum încet de peste munte
Ies de printre brazi.

Ca și ieri rotunda luna
O să ias' acum-acum,
Steag de aur pe cununa
Dealului, privind în luncă,
Plopii doinitori ce-aruncă
Umbre peste drum.

Coasa va dormi și sapa
Va tăcea cântarea 'n grâu.
Și-o s'auzi ca 'n vis cum apa
Pe sub iaz se mai frământă,
Și privighetori ce cântă
Dincolo de riu.

Noaptea 'ntreag'o să-și murmure
Apele povestea lor,
Și eșind de prin pădure
Căprioarele pe creste
Vor câta prin văi de este
Pace la izvor.

Și va fi! De sus, va face
Dătătorul de vieți,
Parte tuturor de pace,
Și-o să-ți uii și tu mahnirea,
Suflete-asteptând ivirea
Albei dimineți.

George Coșbuc.

Socializarea instinctelor

Influența individualismului pe tărâmul moral.
— Disciplina voinței. — Cartea d-lui Hans Wegener. — Instinctul sexual.

Trăim de sigur în timpul celei mai mărețe lupte pe care omul o dă pentru desrobirea ființei lui: veacul individualismului. Și nu e vorba de o desrobire materială, de sfărâmarea unor lanțuri din afară, de ruperea unor legături politice. E vorba de cea mai înaltă desrobire: e vorba de sfărâmarea fiarelor lăuntrice cu cari materia subjugă cele mai curate și nobile porniri ale spiritului omenesc.

Cu toate progresele uriașe pe cari omenirea le-a înfăptuit în ultimele veacuri, bietul om este încă sclavul prejudecăților sociale, fiziologice și chiar științifice; puterea de înălțare a sufletului este mereu îngrădită de tot felul de slăbiciuni atavice; voința — această forță care ar trebui să fie singurul motor al mașinei omenesci — slăbește din ce în ce mai mult, cedând pasul unor puteri clandestine cari împing spre nedisciplină, desfrâu și umilință.

Mișcarea individualistă vrea azi ca omul să fie o unitate socială puternică, curajoasă, capabilă să voiască și să învingă toate baricadele pe cari le întâlnește în cale, o ființă care să trăiască din propriul său imbold și conform unui ideal clar întrevăzut, făurit după menirea specială a fiecărui individ în parte, potrivit cu chemările lăuntrice ale firei lui și a cărui înfăptuire să fie urmărită zi cu zi, pas cu pas, cu o neșovălnică putere de voință.

Dacă această mișcare individualistă, a putut câte odată aluneca, din cauza unor spirite prea anarhice, pe panta primejdioasă a desolidarizării naționale sau chiar sociale, a clădirilor de turnuri fantastice în care eul desvoltat până la cel mai înalt grad de egoism se închide pentru a refuza orice contact cu celelalte euri, nu e mai puțin adevărat că pe tărâmul moral individualismul a început să dea roade din cele mai îmbucurătoare.

Omul a fost și este dela apariția lui pe pă-

mânt și până azi, sclavul instinctelor, ca orice animal. Instinctele ne-au condus voința, ele au uniformizat temperamentele, făcând din omenire o apă, adesea mocirloasă, câte odată clară, de-asupra căreia se înalță la distanțe foarte mari, ca niște faruri luminoase, *individualitățile*, adică acele ființe disciplinate cari au răușit să învingă, prin voință, pornirile instinctive și astfel, să se ridice până la treapta cea mai înaltă la care are dreptul să aspire omul.

Disciplinându-și și întărindu-și voința, subordonând toate celelalte puteri acestei supreme forțe, omul poate deveni o individualitate conștientă, învingător și cărmaci al vieții iar nu o jucărie neînsemnată la discreția capriciilor vieții.

Marele învățat și pedagog francez Jules Payot, arată, în importanta sa lucrare *Educația voinței* — care a fost tradusă și în românește¹⁾ și pe care o recomandăm călduros tuturor cetitorilor noștri — cum voința se poate desvolta și întări prin exerciții zilnice, ca și memoria și ca și alte facultăți ale intelectului nostru.

Și este necesar să ne întărim voința chiar din primii ani ai tinereții noastre conștiente, ca să putem fi stăpâni pe ea, la epoca fatală, când instinctele, aprinse de atingerea vieții înțelese, se deslănțuiesc cu toată nimicitoarea putere a vârstei fără prihană. Iar cel mai puternic dintre aceste instincte, a cărui anarhică desvoltare poate deveni nefastă omului, este *instinctul sexual*.

Despre mijloacele de a disciplina acest instinct, de a-l împiedeca să ne turbure ființa și să ne zădărnicească munca, de a-l subordona voința și, în sfârșit de a-l pune exclusiv în slujba scopului social, pentru care a fost creat, se ocupă d. Hans Wegener, în noua și interesanta sa lucrare *Noi tinerii*, care în lumea germană a făcut mult șgomot.

Individualismul înalt, care i-a inspirat lui Ibsen cele mai înalte și prăpăstioase culmi de ridicarea omului prin desvoltarea voinței și inteligenței lui potrivit chemării lui tainice, îl face pe Wegener să spuie chiar la începutul lucrării lui: „Să veghem, să creștem, să trăim *vieța noastră proprie*, iată ceea ce trebuie să voim, iată ce trebuie să năzuim fără încetare noi, tinerii.”

Omul modern va fi, prin urmare, nu acela care va purta cravată de culoarea mustașilor, guler până la urechi, pantaloni cu dungă, ghete de lac și haină largă ca un sac vrednic să poarte lucruri mai puțin nobile decât eleganța unui trup omenesc. Un tânăr modern — după concepția lui Wegener va fi acela care, desgustat de modă, va căuta să-și mărească individualitatea, punând în această slujbă toată seriozitatea și puterea de voință; acela care va ajunge să-și stăpânească vieța, care va lupta pentru dobândirea unor forțe noi și care, neatârnat de alții, va voi să însemne *ceva*.

Chemarea omului este să ajungă o individualitate. Însăși onoarea — spune autorul german — nu trebuie privită decât ca o datorie imperioasă de a răspunde la chemarea puterilor cari lăncezesc în noi, ca să ajungem ceea ce vremea noastră cere să ajungem cu atâta putere: ființe cu o individualitate vie și vâjnoasă, fără altă bucurie decât aceea de a crește.

Dar pentru realizarea armoniei care poate asigura omului această izbândă, trebuie ca instinctul sexual să ajungă a face parte alcătuitoare a vieții noastre trupesti și sufletești. Pentru cea mai mare parte din oameni, instinctul sexual în loc să fie un izvor de bucurie, a ajuns izvor de suferință; în loc să fie un călăuzitor bun al vieții, a ajuns un înviersunat dușman.

Vinovată de această dureroasă stare de lucruri este chiar educația ce se dă copiilor și tinerilor. „În loc să ne facă să privim ca o bucurie puterea cea nouă care se ivea, în clipa când instinctul sexual se desvoltă în noi, ni-s'a insuflat o frică nesănătoasă și murdară de taina aceasta. Atunci instinctul cel nou a ajuns ce nu trebuia să ajungă nici odată: stăpân pe noi. Vederea, pe care

¹⁾ Editura institutului „Minerva”. 1907.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortizare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
∴ cele mai favorabile ∴

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală :

el ne-a făcut-o mai ageră, a început să caute lucruri cari ne puteau atăta simțurile; auzul, pe care ni-l-a făcut mai ascuțit, ne-a slujit ca să auzim mii de nebunii cărora le-am dat bucurii ascultare.

„Fiind-că nu cunoșteam însemnarea puterii sexuale, ne-am jucat cu ea și ne-am închipuit că nu ne vine de cât pentru plăcere; pe urmă am căutat un motiv, un fel de îndreptățire științifică și am spus instinctul sexual e un instinct animalic, care cere neapărat să fie mulțumit. Atunci s'a întâmplat ceea ce se întâmplă adesea în asemenea împrejurări: morala generală a scăzut și s'a scornit minciuna că nu se poate înlătura trebuința mulțumirii sexuale.“

Și de-acii, pe baza acestei prejudecăți, răspândite chiar de unii oameni de știință, tineretul a început să se dedea la tot felul de desfrânări sexuale, aruncându-se în brațele prostituției, și expunându-se tuturor boalelor și murdărilor trupești și sufletești. Astfel pentru a se motiva lipsa unei discipline intelectuale, s'a inventat nevoia unor desfrânări trupești; pentru a se scuza lipsa unei voințe tari, s'au admis, în virtutea unor principii pretins științifice, niște slăbiciuni morale, cari provoacă decăderea ființei omenești. Din cauză că instinctul sexual a devenit motorul conducător principal al vieții celor tineri, tinerimea își prăpădește vloga sufletului și sănătatea trupului, din sânul ei se recrutează părinți ticăloși cari nu pot concepe de cât copii ticăloși, omenirea degenerază pe zi ce trece.

Prin urmare, ca să vindecăm toate aceste ucigătoare rele, trebuie să ne disciplinăm voința așa în cât să înfrinăm instinctul sexual în interesul deplinei noastre dezvoltări și a scopului social pentru care el a fost creat.

În numărul viitor vom vedea cari sunt mijloacele propuse de dl Wegener în această privință.

Bacul Bucur.

Teatrul Național

Banii

de Octav Mirbeau.

Ceste două săptămâni din urmă, pe lângă Sanda d-lui A. Gh. Florescu, Teatrul național a mai reluat *Taifun*-ul lui Melchior Lengyel și puternica dramă a lui Octav Mirbeau, *Banii*.

Cu Sanda prima și cea în adevăr reușită piesă a d-lui Florescu — ne-am deprins. De vre-o 4—5 ani, în fiecare stagiune, ea își are rândul adesea pe afiș. Face parte din numărul destul de mic, de piese bune pe cari ni le-au dat cei din urmă 5—6 ani de bogată producție dramatică. Sanda stă în privința vechimei în capul seriei. Însăși triologia d-lui Delavrancea vine ca vechime în urma ei, însemnând un moment însemnat în istoria literaturii dramatice românești.

Piesa *Taifun*, care a fost jucată pentru prima dată la un sfârșit de stagiune, e reluată acum — și fiind opera unui cunoscut autor dramatic maghiar, subiectul ei fără îndoială nu e cu totul străin cetitorilor. Într'un episod al epocii de europeanizare a împărăției japoneze, autorul maghiar pune, pe lângă oarecari calități dramatice, un element foarte puțin literar și încă și mai puțin dramatic: un șovinism sfârșitor și de o esență identică cu cel de pe malul Dunării. Din primul act simți că ura aceea sălbatcă pentru tot ce e străin și iubirea fanatică pentru tot ce e japonez și pentru idealuri dușmane altor neamuri seamănă așa de mult cu lirismul idealurilor naționale nelegitime și cu șovinismul intolerant al maghiarilor.

„*Banii*“ lui Mirbeau, cea mai viguroasă din aceste trei, a fost reluată luni, amintind succesul pe care l-a avut la prima ei reprezentare pe scena Teatrului național. „*Banii*“ e dintre așa — numitele piese cu teză, dar o operă reușită în înțelesul adevărat al cuvântului. Precum în alte piese ale sale Mirbeau biciuește alte păcate și alte categorii sociale, în „*Banii*“ săi cade sub biciul de foc financiarul, omul de afaceri parvenit îmbogățit și împătimit după bogăție, disprețuitor al cinstei și al oricărui simțământ nobil omenesc. Autorul însă rămâne artist până la sfârșit, iar „*Banii*“ o operă de artă. Rămâne fiindcă cele de mai sus nu sânt păreri și critice ale lui, cari ar putea prin urmare, să scadă mult din valoarea obiectivă a lucrării, ci Isidor Lechat, analfabetul — ridicat din sărăcie, prin jaf și prin câteva falimente, la o bogăție fabuloasă și în rosturi sociale neașteptate, trăește în

carne și oase prin puterea unei psihologii reale și complete.

În acest erou, înzestrat cu o inteligență specială, cu o șiretenie și un cinism înspăimântător, ni-se dă icoana adevărată a acelei categorii sociale care, lăcomită spre bogăție, nu mai poate înțelege altceva în viață.

Însuș simțământul de familie pare a fi cu totul adormit în sufletul lui Isidor Lechat. De copii lui își aduce aminte arare, și-l vedem năzuind și de pe urma lor la câștiguri materiale: prin băiat, pentru obținerea unor însemnate favoruri în legătură cu o întreprindere, unde are să mai ruineze vre-o 2—3, iar prin fată la o căsătorie de calcul. Femeia, trecută, repede, dela viața ei modestă la bogăție nemăsurată și trăită în umbra unui tovarăș egoist, lacom și cinic, e fără culoare.

Singură fata se chinuie în acest mediu sub povara multelor păcate părintești — și ea e singura mângâiere pentru suferințele celor loviți de stăpânul nemilos.

Pentru această intrupare denaturată trebuie să lovitură grele pentru ca să-l sguđuie, iar drama să poată avea un desnodământ — și ele vin. Fata refuză căsătoria cu fiul marchizului tărît în acest târg sub amenințarea ruinei — și pleacă în lume cu chimistul domeniului, *alesul* ei; fiul cade victima unui accident de automobil. Îndosebi această lovitură din urmă își are greutatea și dă dramei un tot, un sfârșit puternic.

Când te duci iarăși la Teatrul național, să vezi „*Banii*“ lui Mirbeau, gândul ți-e la Petru Liciu, care a știut să facă al său și pe acest rol. Acel ce a știut să ridice atât de mult valoarea „*Lipitorilor*“ lui Alexandri, a dat acestei opere de altă valoare a lui Mirbeau un Isidor cel puțin egal cu acel visat de autor. Une-ori, acest al doilea creator se pare că nu mai încapă în marginile în cari eroul a fost conceput de primul autor.

Suzane Desprès, care a fost de față la reprezentarea de luni cu încă doi artiști francezi, s'a putut convinge că *Banii* lui Mirbeau au avut interpretări excelente pe scena Teatrului național: d-na Romanescu în rolul soției bancherului, d-ra Filoti în al ficei dd. Sturza, Belcot și ceilalți în roluri secundare.

R. Cloflec.

Cronica feminină

Psiho-fiziologia femeii

Constatarea unui savant german

de I. Scurtu

În artă, în literatură, în politică, dar mai presus de toate în viața trăită, femeia este îngerul și demonul, raiul și iadul, biruința și eatastrofa, cerul și marea, luna și fulgerul, tot binele și tot răul ce ne poate ajunge.

În sufletul celei mai senine femei se ascunde același mister de nepătruns, care aruncă flăcări și mistre din ochii femeilor fatale. Fericitor pentru unii, acest etern mister al femeii poate distruge, precum a distrus de mii de ani, sufletele cele mai întregi ale bărbaților.

Pân'acuma, știința n'a fost în stare să ne dea absolută deslegare a tainei sufletului femeii. Pictorii, sculptorii și mai ales poezii, conduși de geniul artei, văd și simțesc, prind și lămuresc elementele de vrajă ale îngerului demon cu dulcele și amăgitorul chip, dar operele cele mai splendide ale artei n'au putut să descopere legile psiho-fiziologice ale sufletului femeesc.

Un savant german, profesorul dr. Hugo Sellheim, ginecolog la Universitatea din Tübingen, a publicat de curând o carte, încercând deslegarea științifică a problemei.

Interesanta operă — „*Das Geheimnis vom Ewig-Weiblichen*“ — s'a tipărit în editura Ferdinand Enke din Stuttgart. Câteva spicuri dintr'însa cred că vor interesa pe cetitorii — de ambele sexe.

Profesorul german a cercetat deosebirile psiho-fiziologice dintre bărbat și femeie. Concluziunea sa este, că tinerețea prelungită ar constitui chiintesența firei femeiești.

În calitatea sa de anatomist și de ginecolog, dr. Hugo Sellheim constată că energiile vitale ale corpului femeiesc întrec pe ale bărbatului. Însăși dezvoltarea mai grabnică a femeii dovedește acest lucru. O fată, a cărei greutate e mai mică la naștere, va cântări, în cursul anilor de creștere, mai mult decât un băiat de aceeași vârstă. Această evoluție mai promptă a femeii nu se observă numai la

oameni; ea este un fenomen foarte răspândit în domeniul zoologic.

Fetele ajung mai repede ca băieții vârsta maturității. La douăzeci de ani, o fată este pe deplin dezvoltată, pe când tânărul de aceeași vârstă mai are de străbătut o evoluție de câțiva ani.

Cauza acestei grabnice creșteri a femeii se explică prin asimilarea mai energică a hranei și prin capabilitatea superioară de-a contribui la întărirea vieții organice. Femeile și copiii au puterea de-a se lecu mai ușor de leziunile corpului, îndură mult mai bine ca bărbații diferitele operațiuni chirurgicale și se regenerează mai repede. Activitatea simțurilor la femei se aseamănă foarte mult cu a copiilor. Puterea receptivă (iritabilitatea) este mai mare la femei. Faptul că femeile roșesc atât de ușor — expresia cea mai omenească a sentimentelor — arată iritabilitatea urcată a firei lor. Același lucru îl dovedește predispoziția specială a femeii de-a plânge și de-a râde.

Asemănarea dintre femei și copii se arată foarte limpede în mimică. Fisionomiile femeilor și copiilor sunt extraordinar de mobile, pe când ale bărbaților sunt mai mult împietrite.

Tactul, impulsivitatea, simțirea profundă, tandrețea, jertfirea de sine, pasiunea și dragostea de copii sunt însușiri femeiești, cari se explică prin fondul de specială iritabilitate al femeii.

Ca și copiii, femeile se obosesc mai repede, nu pot să reziste eforturilor îndelungate și foarte ușor trec dela o preocupare la alta. Bărbații sunt mai concentrați, femeile mai distrase.

Calitățile intelectuale ale femeilor se aseamănă și ele mai mult cu ale copiilor decât cu ale bărbaților. Femeile și copiii au un interes mai mare pentru mediul cel mai apropiat pentru partea decorativă, individuală, specială, concretă; dimpotrivă, bărbații preferă ceea ce este depărtat, folositor, general, abstract. De aci talentul femeii pentru viața practică și predispoziția bărbatului pentru gândirea abstractă. Femeia pornește dela faptele din nemijlocita ei apropiere, se orientează repede în situațiile grele și se adaptează ușor schimbărilor. Metoda cugetării bărbatești este puternică, dar produce încet și cugetarea femeilor și copiilor se distinge prin reacțiunea imediată și prin grabnica pricepere. Inima femeii simte mai repede și de obicei mai exact. Ceea ce bărbatul, adeseori, nu poate să descopere printr'o lungă reflexiune, femeia ghicește numai cu ajutorul simțurilor ei, fără nici o efortare și cât ai bate în palme. Femeile citesc ușor, repede mult, ca și copiii, dar citesc, firește, mai superficial ca bărbații.

În viața sufletească a femeii, fantezia întrece rațiunea, simțirea întrece mintea, vioiciunea tinereții întrece liniștea maturității. Așa a fost de când e lumea și va fi așa, cât va fi o lume. Grecii vechi erau maestrii neîntrețuți în arta de-a isola elementele caracteristice ale sufletului omenesc, întrunindu-le priu figuri ideale.

Statuiele zeitelor antichității grecești — Diana, Venus, Minerva, Junona — toate înfățișează tinerețea perfectă ca notă esențială a firei femeiești.

Prelungita tinerețe a femeii este hotărâtoare pentru căsătorie. De aceea, savantul german cere căsătoriei să completeze pe bărbat și femeie sufletește și fiziologicște. Unde există o cultură sănătoasă, diferențele între sexe sunt foarte pronunțate, fiecare sex influențând în bine și desăvârșind pe celalalt. Cultura modernă, cu multele-i elemente bolnave, nivelează sexele și contribuie astfel la degenerarea lor. Vieța cea adevărată, vieța simplă, este dimpotrivă o neconținută încercare de-a restabili și de-a păstra echilibrul, armonia între sexe.

Legile naturii pretind complectarea sexuală între femei mai tinere și bărbați mai vrâstnici, legând în chip armonic tinerețea femeiască și maturitatea bărcătească.

Întelepciunea populară ține seama instinctiv, de această lege a naturii, cerând ca nevasta să fie cu câțiva ani mai tânără ca bărbatul. După teoria doctorului Sellheim, desăvârșita armonie sexuală se poate realiza prin potrivirea următoarelor vârste: la bărbat 18, 22 jumătate, 27, 31 jumătate, 35, 39, 45, 49 jumătate, 54, 58 jumătate, 63, iar la femeie: 14, 17 jumătate, 21, 24 jumătate, 28, 31, 35, 37 jumătate, 42, 45 jumătate, 49.

Priviri asupra modei

Conversații asupra modei se întretes tocmai așa în anecdote ca și în filosofări sociologice. Clopotul de alarmă sună iarăși și am ajuns așa dar din nou după legile logice la răspântia ruiii. Tot mai multă cerneală se folosește și în consecință răpește cu sine tot mai mulți nebuni și desechi-librați.

Unii oameni neaccesibili pentru atari preocupări, fac glume, anecdote, alții apoi sub povara conturilor de plării devin sociologi și gânditori.

Acești din urmă, amărâți și îndârjiți cu buria sinistră a răsunării și-ar înfige pana în câte-un geniu, creator al modei.

Omul definițiilor nu poate înțelege, de ce modista frumusească invidiază damele cu pălării mari din automobilele de pe bulevard și de ce viceversa dama elegantă invidiază pe modistă.

Dama de modă, după ce a trecut peste osteneala băiei, peste tortura frizaturii, îngrijirea mâinilor și îmbrăcării, și până ce s'a gătit complect, așa de mult s'a oboșit încât apatia și gesturile oboșite aristocratice par naturale.

Modista cu cutia de pălării pe braț, e așteptată la colțul străzii de prietinel ei, iar dama de modă de cavaleri cu luna semnificativă pe cap, oboșiți în mișcări și sarbezi la vorbă. Până ce modista uitându-și necazurile își petrece bine, până atunci dama de modă plictisită ascultă complimentele curtezanilor. În sala grandios luminată privirea ei se pierde și vede cu ochii sufletesti cum modista se plimbă de braț cu iubitul său, răsând, glumind.

Din modistă în curând se face damă de modă, iar din dama de modă, — spălătoreasă, sau femeie care adună obolurile în diferite locuri. Dama de modă tot mai multe concesii face pe seama cosmetice, corsetul tot mai mult îl strânge, iar haina e tot mai transparentă.

Dama de modă invidiază pe modistă, iar fetița mai tânără invidiază pe femeia mai cu experiență și mai bogată.

În ochii ei strălucitori se reoglindește admirație, când vede dama de modă mai bătrână, gătită frumos. O află, așa cum e, bătrânoasă, mai frumoasă o invidiază pentru complimentele mincinoase și nu știe, că cuvintele sincere ale prietinelor ei și frumuseța ei naturală are un preț cu mult mai mare.

Femeia simplă pune la o parte din banii de bucatărie, ca să-și poată procura haine de modă. Cu încetul se transformează, devenind din ce în ce mai elegantă, și astfel ajungându-și scopul devine tot așa de elegantă, ca și vecina sa bogată.

Cea lipsită de ambiție își pune pe cap pălăria cu opt coroane și pleacă astfel să se plimbe.

Nu e frumos, dacă ne petrecem pe contul camenilor, dar totuși e ridicol, când cineva își pierde firea așa de ușor.

Dar nu e mai curios, când o femeie poartă pălării în preț de 40—50 coroane, când bărbatul ei abia câștigă de patru-ori atât.

Ce vremuri! — exclamă pessimistul plin de îngrijorare.

Iar omul flegmatic dă din palme și fumează cu o țigară mai mult, cetind cu nesăț aforismele ocazionale ale pseudo-înțelepților.

B. H.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 noembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță deocamdată vreme neschimbată.

Prognostic telegrafic: vreme neschimbată.

Temperatura la amiază a fost de 11°6 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe octombrie	Cor. 11.94
Grâu pe aprilie 1912	" —
Secară pe octombrie	" 10.45
Secară pe aprilie	" —
Cucuruz pe mai 1912	" 8.50
Ovăș pe octombrie	" —
Ovăș pe aprilie 1912	" 9.60

Ouida.

Când s'a aflat că Luisa de La Ramée, cunoscută în toată lumea sub pseudonimul literar de Ouida, trăia la Florența și că după ce romanele ei avuseseră succes, se afla acum în cea mai năpră mizerie se făcu apel la public. Ea își descriese viața-i proprie în pagini atât de minunate și în toată Italia era privită cu simpatie. Ea însă, refuză ori ce ajutor. „Vă oprește să vă ocupați de mine” spuse ea ziaristilor. Operile ei nu mai erau la modă; personajele ei dispăruseră din memoria cititorilor, iar acei cari și le-mai amintesc nu le socoteau decât ca pe niște „fantomă” bine îmbrăcate, fantome cari grăesc frumos, răspândesc oarecare lumină și dispar. Presa, însă, un se

supuse poruncii scriitoarei și tot aduse în vileag mizeria și suferințele ei. Când muri, gazetele scriseră necrologe simpatice. Cu toate acestea nu se putea uita că Ouida fusese cam năbădăoasă impulsivă, agresivă, ironică. Și fură foarte mulți cari nu-i iertară lucrul acesta nici când ea se coborâse în mormânt.

Astăzi s'au uitat lucrurile acestea. Nu-și mai aduce nimeni aminte de păcatele scriitoarei, ci doar opera ei trăiește. „Ombra” e citită cu plăcere și de multe ori își lăcrămează ochii după unele pasagii în cari se zugrăvesc suferințele cântăreței din acest roman senfimental. I-se recunoaște acum stilul vioi și profunda observație psihologică. În fine acum locul ei e stabilit între cei mai de seamă scriitori ai Angliei.

Tenorul Radulescu în Beins. Azi, sâmbătă, în 4 noembrie 1911, la orele 8 seara „filiala soc. fond. de teatru din Beins” aranjază în sala ospătării Opidane un concert cu concursul d-lui I. Radulescu tenor lyric. (Absolvent al clasei de operă din București a domnului Popovici-Beireuth.)

Acompaniamentul la piano va fi ținut de d-șoara Valeria Ștefanica.

Programul: Schubert: Pe mare. Schubert: Lăuda lacrimilor. Tosti: „Ideale”. — Schubert: Tu ești odihna. I. Brătianu: Adio. Kirchner: Foaie verde de bujor. I. Vidu: Moțul la drum. G. Dima: Mugur-mugurel.

Aviația numără azi 100 morți. Cu moartea aviatorului german Dachs, care a fost găsit zăcând sub aparatul său în dunele Lunenburgului, s'a împlinit din nefericire numărul de o sută victime ale aviațiunii.

O sută de morți! Și abia eri a început șorul său prin aer. Câte nume glorioase și iubite în această ecatombă! Lefèvre, Ferber, Delagrang, Le Blon, Rolls, Chavez, Nieuport, și atâția alții, cari au înfruntat pericolul în mod poate neegal, dar cu totii egali în fața morții.

Din o mie cinci sute de aviatori ce au fost în lume, dintre cari aproape șapte sute aparținând Franței, a fost un prea jalnic tribut, numai în câți-va ani, și ori cât cucerirea aerului a fascinat lumea, omenirea a plătit-o prea scump cu sângele ei.

Dar dacă am judeca de câte ori omenirea sacrifică adesea pentru nimic sau mai puțin un mult mai mare număr de vieți, ne-am putea consola ca s'a făcut un asemenea sacrificiu pentru marea idee a aviațiunii.

Ateliere de construcție și reparație de aeroplane în România. Ziarul „Le Matin” scrie: „În urma excelentelor rezultate pe cari le-a dat, la ultimele manevre, întrebuintarea aeroplanelor, ministrul de războiu român a hotărât să adauge la arsenalul militar, ateliere de construcție și reparație de aeroplane.

Armata română are acum numeroși ofițeri aviatori, dintre cari mai mulți au inventat noi tipuri de aeroplane.”

Atentat contra regelui Bulgariei. Sunt vre-o câteva zile de când regele Ferdinand a deschis noua sobranie. Se află acum că a fost pus la cale un atentat la viața regelui cu ocazia deschiderii sobraniei.

Atentatul avea să-l săvârșească anarhistul rus Gheorghe Bogariu și anume în drumul spre sobranie. Cu ceva înainte de a trece regele însă jandarmeria a fost înștiințată, că în drumul spre sobranie un anarhist va atenta la viața regelui.

Cu vre-o două minute înainte de sosirea trăsuri regale agenții secreți au observat pe Bogariu pe lângă cordonul de soldați, cari făceau loc trăsuri. Anarhistul ținea mâna pe tocul revolverului, când văzând pe agenți că-l urmăresc a dispărut printre mulțime.

Agenților nici până acum nu le-a reușit să prindă pe atentator.

Afacerea Spiridoniei. Un ziar din Iași ne aduce știrea, că agrarieni români din Basarabia agită ideea formării unui consorțiu românesc, care să ofere României o sumă cu mult mai mare de cât cea oferită de statul rusesc pentru moșiile din Basarabia ale episcopiei sf. Spiridon.

Ședințele comisiunii dunărene. Comisiunea europeană dela gurile Dunării și-a început de două zile ședințele sesiunii de toamnă la Sulina.

D. P. Sfetescu prefectul județului Tulcea se află în acest scop la Sulina.

Sf. Sinod din România, își va deschide sesiunea de toamnă, luni în 24 octombrie v.

Cea mai principală chestiune, care va fi discutată în această sesiune, va fi cea privitoare la modificarea legii sinodale.

Un aviator militar căzuț. Din Tripolis se anunță, că locotenentul Cavotti a făcut ieri o recunoaștere cu aeroplanul în jurul Tripolisului.

În apropiere de avant-posturile italiene, aeroplanul a suferit o avarie și a căzut la pământ.

Aviatorul a scăpat însă neatins.

Atentat anarhist. Din Milano vine știrea, că ieri s'a comis un atentat cu bombe contra acceleratului, care mergea dela Milano la Roma, în apropierea localității Rodi.

Mai multe vagoane au fost distruse.

Se pare, că este vorba de un atentat anarhist, de oarece în acel tren se aflau mai mulți ofițeri italieni, cari trebuiau să meargă la Tripolis.

„Kiss”. Mr. Russel Griswold, cântăreț la opera din New-York. Figură impozantă, marțială, întreaga sa ființă avea ceva din acel vino'noace, căruia nici o femeie nu-i poate rezista timp îndelungat. Era frumos în înțelesul comun al cuvântului, fără ca înfățișarea-i să strălucească de o inteligență superioară. Mister Griswold avea însă totuși o particularitate. — Doi ochi negri adânci ca o noapte fără stele, și lucitori ca două diamante. O asemănare cam vulgară ce e drept, dar caracteristică poate chiar din acest motiv. Schintețtoarele săgeți ce le trimite din profunzimea ochilor săi întunecați, adumbriți de stufoase sprâncene, nu aflau nici odată prea mare rezistență la femei, și ușa inimilor încuiate săria totdeauna, ca la atingerea cu iarba fiarelor, din țâțâni, primitoare de câte ori cerca mister Griswold un salt exotic.

Mr. Griswold își cunoștea puterea, iar după multe succese încrezut în propriile sale puteri s'a încumetat să cucerească... era să zic Tripolisul, pe miss Helene Woodruff Smith, posesoara celor șapte milioane de dolari.

Faptul, că miss Smith era văduvă și trecuse primăvara vieții, firește, nu se poate considera ca o pedecă. Nu. Mr. Griswold și-a dat seama și de împregiurarea aceasta și a aflat, că este chiar avantajoasă pentru dânsul. Cât de puțin inteligent să fi fost, avea pe lângă privirea vrăjitoare și puterea tineretii de 28 ani. Scurt, mrs. Helene Smith se dă bătută.

Ba mai mult chiar.

Fire impulsivă cum este mrs. Helene, după tipicul american, cum îi șade bine unei femei moderne conștiință de demnitatea ei de ființă emancipată, fără multe scrupule, ademenită, cucerită, supusă de energia celor 28 de ani, ce-i împlinise mr. Russele, într'o zi de primăvară, când totul e în floare, când firea întreagă e în perfectă armonie și inima e mai expansivă, i-a spus cântărețului că îl iubește la nebunie.

Atât. Mr. Russel triumfător ca un Cezar se met, a înțeles situația.

Și au urmat scrisorile de dragoste. 200, zi două sute de scrisori, pline de jurăminte de dragoste până la moarte. Devotament, credință, iubire, văpaie, doruri nebune... cuprindeau aceste pagini scrise în clipe de înflorare... sfântă. Și — și la încheierea fiecărei pagini era un desemn, un ochiu, deasupra purtând o singură literă: „K”.

A trecut însă primăvara cu poezia ei, a trecut și văpaia mistuitoare a verei, iar toamna... toamna, îndeamnă la pocăință, la regret și mr. Griswold și-a pierdut vraja.

Miss. Smith, răpită de doruri nouă se mângăie în alte brațe și jură credință la altul.

Între oamenii de rând asemenea deziluzii trec nevăgăte 'n seamă. Dar mister Griswold — își plânge norocul. Șapte milioane de dolari își revărsară strălucirea asupra lui și e așa de greu să uiți clipele de glorie. A pornit proces de despăgubire. Va câștiga probabil mr. Griswold, dar clipele de fericire nu se mai reîntorc și nu va mai primi scrisori învăpăiate cu ochiul deasupra căruia ardea un „K” dulce, sărutul nepotolit al Helenei necredincioase.

Căci să știți, miss Helena îl săruta pe frunte, chiar dinsus de ochiu, cum mărturisește acea literă enigmatică deasupra unui ochiu din două sute de epistole de dragoste „Kiss”.

Experiențe cu barca automobil. Biplanul „Voisin” rața, proprietatea prințului Bibescu, a fost adus mercuri în Constanța și așezat în hangarul construit provizoriu la stația de petrol lângă silozuri.

Cu ajutorul mai multor soldați mecanici aparatul a fost complet montat, când prințul Bibescu, însoțit de locotenentul Istrati, a făcut joi pe la orele 4 încercări de plutire cu aparatele plutitoare în fața portului.

Biplanul lansat pe apă, a plutit în bune condițiuni pe o distanță de 1000 metri, înapoiindu-se cu multă precizie la locul plecării.

Experiențele au continuat ieri la amiază, cu care prilej s'au făcut încercări de ascensiune și aterisare pe apă.

În scopul acesta a sosit în localitate din partea școlii de aviație d. maior Macri, locotenentii Capșa și Anghelescu.

Prințul Bibescu, fiind însoțit de locotenentul Istrati a făcut evoluțiuni în incinta portului cu barca automobil, atingând o viteză de 70 klm. pe oră.

La aceste experiențe a asistat un numeros public precum și foarte mulți ofițeri, admirând îndrăzneala aviatorilor care au fost viu felicitați.

Un foc pe apă. O telegramă sosită la ministerul de interne anunță că joi noaptea pe la orele 3 și jumătate, s'a observat venind dinspre Moreni păcură aprinsă pe apa Cricovului.

Flacărele se înălțau la 15 și 20 metri, iar spectacolul era îngrozitor.

Ajungând la podul cel mare de peste râul Cricov, păcura aprinsă a incendiat podul pe care foarte iute l-a distrus.

Locuitorii din comuna Haimanalele, în frunte cu primarul, au sărit în ajutor, dar intervenția lor a fost zadarnică.

Păcura aprinsă, în mare cantitate, continua a veni într'una pe apă, care o împingea cu forță la vale, spre comuna Vlădeni.

Până acum nu se știe ce soartă au avut podurile găsite pe drum: de asemenea nu se știe de unde a provenit această mare cantitate de păcură aprinsă adusă de Cricov.

O misiune militară rusă în România. Azi la orele 2 și 57 m. a sosit la Ungheni o misiune militară rusă compusă din căpitanul conte Tottlebon și un plutonier, spre a ridica rămășițele pământestii ale generalului rus Krudner, mort în campania din Crimeea în 1854 și înmormântat la Călărași.

Căpitanul conte Tottleben, care face parte din garda imperială este fiul generalului Tottleben, care a luat parte în războiul ruso-româno-turc dela 1877.

Dela Ungheni, căpitanul Tottlebeni va fi condus a doua zi la Sinaia, unde va fi primit în audiență de M. Sa regele Carol, iar seara va sosi la București.

În ziua de 24 se va duce la Călărași, unde va sosi la orele 11 și 40.

Imediat după sosire se va face exhumarea rămășițelor pământestii, cari vor fi transportate cu primul tren prin Ungheni.

În tot timpul cât va sta în țară căpitanul conte Tottleben, a fost atașat pe lângă persoana d-sale d. căpitan Comănescu dela școala de cavalerie din Târgoviște.

D-sa a întâmpinat misiunea rusă azi la Ungheni.

Cununie. Dșoara Ștefania I. Jianu din Caransebeș și d. Ioan Târziu din Iablanița cununăți. Felicitări!

Institut de filologie română în Paris. În ședința consiliului universității din Paris, întrunit la Sorbona sub prezidenția dlui Liard, vice-rectorul a făcut o dare de seamă asupra modului cum

au fost primiți delegații universității din Paris cu ocazia serbărilor universitare din Iași și de aiurea.

În această ședință, citim în „Le Temps”, că consiliul „a acceptat subvenția oferită de guvernul român pentru crearea la facultatea de litere, pe lângă învățământul limbilor romane, a unui institut de filologie română, la fel cu cele din Leipzig și Viena”.

Un bărbier asasin. Bărbierul Pinto din Toledo, râdea un client. Conform obiceiului bărbieresc cerca să-l distreze cu chestii la ordinea zilei. Câtva timp urmă conversația plăcut și spiritual, până ce ajunseră la luptele cu taurii. Bărbierul discuta despre doi toreadori celebri. Discuția devenea tot mai agitată. Fiecare își preamărea favoritul său, demonstrându-i excelențele calității. Ambii s'au aprins. Clientul în sfârșit îl luă peste picior pe bărbier.

— Ce pricepi d-ta din toate astea!

Bărbierul devenise într-o stare de iritațiune.

— Ce? Eu nu pricep? Ba d-ta ești neorientat cu desăvârșire!

— D-ta vorbești?! Sunt convins că nici n'ai participat la vre-o luptă. Bărbierul cu temperament își pierduse cumpătul. Agitat, aproape nebun a înșfăcat de obraz pe nenorocitul oaspe, retezându-i cu briciul din mâna dreaptă capul, care se rostogoli sângeros la picioarele clientului vecin. Bărbierul asasin a fost arestat.

Bahr despre drepturile femeilor. Am înregistrat în numărul trecut al ziarului nostru, sosirea la Budapesta a marelui dramaturg german, Hermann Bahr, pentru a ține o conferință publică.

Conferința anunțată s'a ținut ieri în fața unui mare și select auditor.

Expunerile judicioase și pline de gândiri adânci au fost ascultate cu mare atenție. Reținem și noi din rezumatul ziarelor maghiare, pasagiile cele mai originale, ca grupare de idei.

Chestiunea feministă — spune Bahr — nu este chestiunea internă a unei națiuni, ci este o problemă, ce privește toate popoarele culte și civilizate, nu poate fi considerată de o problemă politică, pentru că este simplaminte o problemă morală, asupra căreia nu se poate discuta, care nu se poate dovedi sau sfida: ea purcede din simțiri și tot acolo își are culcușul.

Iobăgia, apărarea animalelor sunt asemenea probleme morale, ca și chestiunea feministă, pe cari o personalitate cu o conștiință mai avansată le-a ridicat la ordinea zilei și s-au rezolvat prin sugestiunea masselor, care a făcut ca milioane de inși să urmeze pe „un om”.

E de mirat, că revoluția franceză, care a știut să lupte pentru drepturile firești ale omenirii, a desconsiderat totuși drepturile femeilor.

Istoria lumii a scăpat ocazia potrivită, din simplul motiv, că bărbaților nu le-a venit în minte. Dar nici femeilor nu le-a venit în minte, că și ele fac parte din omenirea, care prin mijloace revoluționare s'a eliberat. Au fost ce e drept în trecut femei mari și privilegiate, cari individual au scuturat lanțurile iobăgiei; acestea însă nu au fost pătrunse de ideea, că fac parte dintr-o comunitate.

Aceste femei emancipate, cu toate, că au părăsit ideologia sexului femeiesc, au devenit anteluptătoare cauzei feministe de astăzi. Numai, că scopurile, ce le avem astăzi în vedere, sunt cu totul altele.

Emanciparea femeilor astăzi se înțelege de tot altfel decât în trecut.

Nu mai voim să despoiem pe femei de caracterul și firea sexului, ci dimpotrivă voim să garantăm libera dezvoltare a însușirilor genuine femeiești, voim să dăm posibilitatea femeilor, de a-și manifesta calitățile intelectuale și sufletești tocmai așa ca și bărbații.

Azi cunoaștem și recunoaștem deosebirile psihice și fiziologice dintre bărbat și femeie și tocmai împrejurarea aceasta ne face să pretindem respectarea individualității femeiești.

Monumente vechi. La Villazano lângă Sorrento (Italia) s'a dat peste o vilă romană din veacul I-ii după Hristos. Sus era o sală, la care te urcai pe două scări de piatră, din antret. Din sală dădea pe o terasă unde era grădina. S'au găsit urme din canalul care aducea apă. Jos era camera de băi, odăi de dormit, de primit oaspeții etc. Păreții erau îmbrăcați cu lespezi de marmură împodobite cu reliefuri.

— În Sorrento s'a dat chiar peste un templu vechiu grecesc din a doua jumătate a veacului VIII-lea înainte de Hr.

Cutremur de pământ. Din comuna Bedeciu din comitatul Cojocna ni se scrie că în ziua de 30 oct. la ora 12 s'a simțit un cutremur de pământ de scurtă durată însă foarte puternic. Oamenii speriați au fugit afară din case. În noaptea de 31 oct. cutremul s'a repetat de patruori, mai slab însă decât primadata.

Raidul militar al „Minervei”. Azi sâmbătă, la orele 10 dimineața, a început la hipodromul dela Băneasa, concursul militar organizat de ziarul „Minerva”.

Dupăcum se știe la acest concurs s'au înscris să participe 40 d-ni ofițeri.

Între orele 10 și 11 comitetul organizator a făcut examinarea calilor d-lor ofițeri concurenți au plecat în raid spre Târgoviște, în serii de câte 4.

Sosirea din cursa București-Târgoviște-Ploiești-București va fi mâne duminică, între orele 2 și 5 d. a. la hipodrom.

După sosire, d-nii ofițeri vor executa sărituri peste obstacole.

Toată lumea care se interesează de sporturi și-a dat întâlnire la hipodrom pentru duminică d. a.

D. căpitan Comănescu, înscris spre a participa la raidul militar organizat de ziarul „Minerva”, primind în ultimul timp o misiune specială din partea ministerului de războiu, calul d-sale va fi încălecat la acest concurs de către d. căpitan Gh. Negulescu dela școlile de cavalerie din Târgoviște.

Congresul advocaților din România. În primele zile ale lunii noemvrie, advocații din România vor avea, pe cât știu, primul lor congres, la Iași — în tot cazul primul cu un caracter mai general.

Toată lumea organizează, periodic, congrese. De cele mai multe-ori, aceste congrese se nasc din interese materiale și, mai rar, din preocupări de un caracter superior.

Interese materiale, cel puțin până în zilele noastre, nu puteau să-i facă pe advocați să se gândească la congrese.

Congresul dela Iași va avea de discutat, pe lângă chestiuni de ordin juridic, și altele de ordin pur material.

Între acestea din urmă, caracteristică e chestiunea ce voiesc să o aducă în discuție advocații tineri din București. Ei cer ca pe cale legislativă să se hotărască un stagiul de doi ani, la un avocat, ca secretar, pentru licențiatul în drept, care ar avea să facă advocatură.

După acest stagiul de corvadă, care ar da multor advocați secretari ieftini, ar mai urma un examen spre a putea intra în barou.

O fi puțin laudabilă această dorință a tinerilor advocați, cari abia au pătruns și ei în rândurile apărătorilor. Dar ea ne spune un lucru: că advocații se înmulțesc mereu și că s'au înmulțit așa de mult, că nu mai încap unii de alții.

Pagini din istoria armatei italiene. Presa italiană ridică în slava cerului „strălucitele victorii” ale armatei și flotei italiene în Tripolitania. Debarcarea pe coasta neapărată de turci, este trâmbițată ca o acțiune nemai pomenită în istorie; bombardarea unor torpiloare turcești, cari, neavând cunoștință de declararea războiului, dedeau salutul convențional vaselor italiene, presa entuziasmată o înălța la o mare victorie navală; iar furibada arabilor făcuți prizonieri, cari nu-și apărau decât căminul strămoșesc contra invaziunii, e descrisă de

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

presa italiană ca niște fapte eroice demne de vechii spartiați.

De aceea găsim interesant și totdeauna foarte instructiv, a oferi câteva date istorice despre laurii culeși până acum de armata italiană modernă.

1) *Campania Italiei contra Austriei; 1848—1849:*

6 maiu 1848 lupta dela Santa-Lucia — înfrângere;

29 maiu 1848 lupta dela Cuartetone — înfrângere;

23 iulie 1848 lupta dela Roverbela — înfrângere;

25 iulie 1848 bătălia dela Custozii — înfrângere;

27 iulie 1848 lupta dela Volla — înfrângere;

21 martie 1849 lupta dela Mortara — înfrângere;

23 martie 1849 bătălia decisivă dela Novara — înfrângere.

II. *Expediția din Crimeea; 1854—55; ca aliată Franței, Angliei și Turciei, contra Rusiei.*

În lupta dela Cernaia, la 16 august 1855, au venit în acțiune numai două batalioane și o baterie italiană.

Pierderile 200 oameni.

La atacul decisiv asupra Sebastopolului, la 8 septembrie 1855, brigada Cialdini a avut un rol cu totul secundar, nici nu a intrat în acțiune, de oarece francezii au cucerit Malacovul mai repede decât prevedeau dispozițiile luate de mareșalul Pelisier.

Pierderile italiene au fost 4 ofițeri și 31 soldați.

În acest război armata italiană numără 28'000 oameni și, precum vedem, nu a cules lauri; în genere francezii o întrebunțau nu pentru servicii auxiliare.

III. *Compania armatelor aliate franco-italiene contra Austriei în anul 1859:*

20 Maiu 1859 bătălia dela Montebello — victoria francezilor;

31 Maiu 1859 lupta dela Palestio — victoria cu ajutorul armatei franceze;

4. Iunie 1859 bătălia dela Magenta — victoria francezilor; armata italiană nu a luat parte;

7 Iunie 1859 lupta dela Melegnano — victoria francezilor; armata italiană nu a luat parte;

24 Iunie 1859 bătălia dela Solferino — victoria armatei franceze — cea italiană, care ocupa aripa dreaptă, înfrântă.

IV) *Campania contra Austriei în alianță cu Prusia anul 1766:*

24. Iunie 1866 bătălia dela Custozza — înfrângere;

20 Iulie 1866 bătălia navală dela Lissa — înfrângere. Flota italiană a numărat 12 cuirasate, iar cea austriacă numai 7 cuirasate.

V. *Compania contra Abisiniilor 1896:*

8 octombrie 1895 lupta dela Amba Aladzi — înfrângere;

22 ianuarie 1896 capitularea colonelului Galiano la Macalle;

1 Martie 1896 bătălia dela Adua — înfrângere totală prin negusul Menelik — pierderea întregii artilerii. *Vetax.*

De ce au fost expulzați corespondenții de războiu din Cirenaica?

Corespondentul de războiu al ziarului „Temps” Carrère, care se dusese în Cirenaica și a fost apoi nevoit a se întoarce în Italia, pe o navă a guvernului italian împreună cu toți ceilalți ziaristi, a avut o convorbire cu d. Giolitti, primul ministru italian.

Iată ce declarații i-a făcut primul ministru cu privire la expulzarea ziaristilor din Cirenaica:

— A fost o greșeală de exprimare cuvântul expulzare întrebunțat de ziare spre a denumi decizia guvernului italian. Intențiunea noastră n'a fost de a expulza pe cineva din Benghazi și cu atât mai puțin pe d-voastră, ziaristi.

De altminteri faptul că se aflau împreună cu d-voastră și doi cunoscuți ziaristi italieni reprezentând ziare cari n'au fost ostile guvernului, este dovada indiscutabilă că decizia lăuată nu avea nimic jignitor pentru străini.

Am vroit numai să vă oprim de a mai rămâne în Cirenaica, în mijlocul trupelor, într'un moment când situația era foarte primejdioasă și când

noi nu puteam garanta viața celor ce se aventurau la Benghazi.

Datoria d-v., natural, era să vă arătați zeși, dupăcum a noastră ne impunea să fim prudenți și socotesc că nu veți găsi fără temei măsura lăuată de a vă păzi de o primejdie inutilă. Așa dar guvernul s'a mărginit să dea ordin de a nu se mai îngădui șederea ozi debarcarea vreunui corespondent de războiu la Benghazi. Și cum nu puteați rămâne pe vasele de războiu, ați fost debarcați pe un piroscaf și aduși în Italia.

Încă odată, însă, țin să spun, că n'ați fost expulzați din Tripolitania și sper, că în foarte scurt timp vă veți putea întoarce în Cirenaica.

— Credeți — a întreat ziaristul — dupăcum cred și eu, că situația se va îmbunătăți din zi în zi în Tripolitania?

— Am avut întotdeauna cea mai desăvârșită încredere în patriotismul marinarilor și soldaților noștri — a adăugat d. Giolitti — și sunt mândru că această încredere a fost justificată.

Constat cu deosebită plăcere, că articolele trimise de d-voastră de pe câmpul de războiu au confirmat, după câte știu, atitudinea eroică a trupelor noastre. Mulțumesc atât d-voastră personal, cât și ziarului pentru lealitatea știrilor. Să credeți că nimeni în Italia nu va uita atitudinea leală și amicală a Franței.

Dupăcât se pare, deci, în prezent nu se află nici un corespondent de războiu pe câmpul de luptă din Cirenaica și asta ne explică lipsa de precizie a telegramelor din ultimul timp.

Teatrul Apollo. Măne, duminică, teatrul Apollo va prezenta următorul program foarte atractiv și senzational:

1. Invingerea eroului papă-lapte (amuzant).—
2. — Prietena lui Zigomar sau regina hoată. (Prințesa Cartouche. Cea mai senzatională și mai nouă dramă din viața detectivilor, în 4 acte. Filmul are 2000 m. lungime și reprezentarea lui durează o oră și jumătate).

Reprezentările se încep la orele 2 după amiazi.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința Onor. public românesc, căci după o praxă îndelungată, făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghete bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebeș) Sebeșul-săsesc. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că cfeptuiesc ghetele cele mai practice pentru *picioare suferinde*, și lucruri de *fason*, pentru cari garantez, că le execut constiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: *Ioan Tincu*, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. *Sászsebeș*, str. Grecilor Nr. 9.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrassy (Palat. Minoritilor), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciiuri, etc.

x Rostul medicamentelor în contra vanei de aur (emoroid) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Experiențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „*Apă amară naturală Franz Iosef*” (Ferencz József), deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durerile. Se capătă în prăvălie de apă uinerală în apotece.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

	<p>Medic universal Dr. Dumitru Popa fost medic de clinică și spital, specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi ARAD, Str. Deák-Ferencz nr. 35 (Palatul Bibliotecii diecezane). Consultații: 9—10 a. m. și 2—4 p. m.</p>	
---	---	---

Ultima oră

Turcia mobilizează.

Constantinopol. — Marele consiliu de războiu a ordonat mobilizarea mai multor clase de redifi din Asia-mică. Trupele acestea imediat vor fi trimise la nordul Cossovo-ului și în sandjacul Novibazarului. Trei sute ofițeri turci în rezervă au anunțat, că vor merge ca voluntari pe câmpul de războiu.

Aeroplane și baloane.

Turin. — Ieri erariul militar a primit 6 aeroplane și dupăce le-a încercat le-a expedit la Tripolis. Dirijabilul militar Parseval III. încă a fost expedit la Neapole, de unde va fi pus pe un vas și trimis pe câmpul de războiu.

Acțiunea marilor puteri.

Viena. — În numărul său de azi „Neue Freie Presse” publică știrea primită din sursă bine informată, că marile puteri s'au convins, că este sosită vreme ca să înceapă acțiunea nediării păcii. Chestia stă așa, că între marile puteri decurg tratative.

Dela rezultatul acestor tratative depinde când și care mare putere va începe acțiunea păcii.

Constantinopol. — Ieri margraful Pallavicini, marele ambasador austro-ungar la Constantinopol, a vizitat pe marele vizir Assim bey și pe ministrul de externe cu cari a avut o convorbire de 4 ore.

În cercurile diplomatice acestei convorbiri i se atribuie o mare importanță și se afirmă, că diplomația monarhiei va conduce tratativele de pace ce vor să se înceapă încurând.

ECONOMIE-FINANȚE

Banca austro-ungară*)

(Oesterreichisch-Ungarische Bank — Osztrák-Magyar bank)

de Gavril Todică

Organizația-i actuală se bazează tot pe contingentarea indirectă, ca banca imperială germană, dar după norme cevaș diferite. Poate emite bilete în valoare de 400 milioane (după proiectul din zilele noastre 600 milioane) coroane peste suma acoperită, conform legii, cu 40% rezervă metalică. Să presupunem, că într'un timp dat, rezerva metalică a băncii ar fi 940 milioane coroane. Tratele în șur asupra străinătății, admise de lege tot ca rezervă de aur, să fie 60 milioane (maximul admis). În temeiul acestei rezerve totale de 1000 milioane, banca poate emite bilete în valoare de 2500 plus 400 (respective 600), în total deci 2900 (respective 3100) milioane coroane. Poate emite și mai multe, dar după biletele puse în circulație peste contingentul acesta, trebuie să plătească dare de 5 la sută. Când valoarea biletelor supuse la dare, atinge suma considerabilă și permanentă, banca de regulă urcă etalonul de discount la cel puțin 5%, căci altfel pentru aceste bilete ar rămânea în pagubă.

O instituție solidă, cum e banca Austro-Ungară, nu se mulțumește cu acoperire metalică de 40%, cum îi impune legea, ci se năzuiește ca totdeauna să aibă mai mult. Astfel în anii din urmă, circulația de bancnote față de acoperirea metalică arăta următoarea proporție:

*) Vezi Ioan I. Lăpedatu: banca austro-ungară. Raportele anuale ale băncii.

	Circulația în mil. cor.	Acoperirea în %
31 dec. 1903	1770.8	82.5
" " 1904	1751.3	86.0
" " 1905	1846.99	77.1
" " 1906	1092.0	73.3
" " 1907	2028.2	71.0
" " 1908	2112.9	72.6
" " 1909	2220.4	77.4
" " 1910	2375.94	70.25

Aici ne putem pune întrebarea, că dacă banca acumulează atâtea rezerve, peste cât îi impune legea, de ce nu emite bilete mai multe? pentru a satisface mai ușor cererile și a nu se îngloba în emisiune supusă la dare, prin ceace e nevoită să urce taxa scontului.

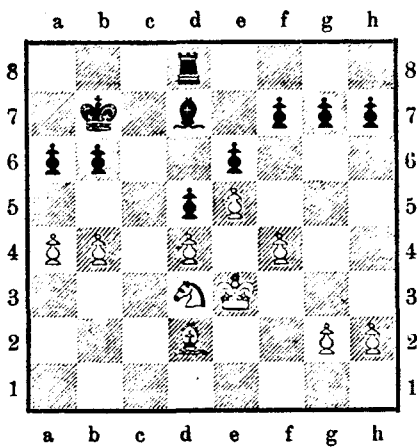
Intrebarea e legitimă, dar politica băncii încă e legitimă, fiind întemeiată pe un empirism lung. Rezerva abundanță produce totdeauna un efect plăcut, o mulțumire și încredere generală. Rezervele abundante împedecă, în mare măsură, ivirea disagiului, susținând deci paritatea valutei. Balanța de comerț și de plată a monarhiei fiind în genere pasivă, ar contribui foarte ușor la ivirea disagiului, dacă banca nu ar fi „cu ochii în patru”, adevărat cu cea mai mare atenție, aplicând tactica cea mai isteată în cumulara de rezerve și în politica de toate asupra străinătății. Dela 1896 încoace valoarea parității a fost menținută în mod vrednic de toată lauda, dupăcum reese și din tablourile următoare:

Anul	BERLIN		PARIS		LONDRA	
	Plătim pentru 100 M. Coroane	- Agio + Disag în %	Plătim pentru 100 franci Coroane	- Agio + Disag în %	Plătim pentru 10 L. Coroane	- Agio + Disag în %
	1892	117—	-0.5	94.80	-0.5	238.61
1893	121.33	+3.2	98.27	+3.2	247.57	+3.1
1894	122.22	4—	99.09	4.1	249.41	3.8
1895	119.20	1.4	96.62	1.5	243.79	1.5
1896	117.72	+0.1	95.37	+0.2	240.35	+0.1
1897	117.47	-0.1	95.14	-0.1	239.30	-0.4
1898	117.69	+0.1	95.17	-0.1	240.57	+0.2
1899	117.93	0.3	95.52	+0.4	241.20	0.4
1900	118.21	+0.6	96.26	1.1	242.04	+0.8
1901	117.36	-0.2	95.27	0.1	239.81	-0.2
1902	117.15	0.4	95.29	0.1	239.72	0.2
1903	117.19	0.3	95.23	0.0	239.55	0.3
1904	117.32	0.2	95.21	0.0	239.60	-0.2
1905	117.36	0.2	95.44	0.2	240.08	+0.0
1906	117.39	0.1	95.51	0.3	240.40	0.1
1907	117.59	0.0	95.64	0.4	240.92	0.3
1908	117.44	-0.1	95.46	0.3	239.94	-0.1

De prin 1896 disagiul aproape dispare. Abia se manifestă ceva urme față de Paris. Față de Berlin avem agio constant de prin 1901. Cătră Londra e un adevărat echilibru: nici agio, nici disagio.

E un merit neperitor al băncii Austro-Ungare, că poate susținea așa de minunat paritatea valutei de coroane, apărându-și în același timp rezerva metalică cu o taxă de scont relativ ieftină.

30. Ta1—e1 Fe2—a6
31. Te1—c1+
- Cea mai bună mișcare. Ar fi periculos, după părerea lui Alechin, aci
31. b3—b4 Ta8—c8
32. Te1—c1+ Rc6—b5
33. Tc1×c8 Fa6×c8
34. Fe3—d2 Fc8—d7
35. a3—a4+ Rb5—a6
36. Rg1—f2, căci ar urma:
36. . . . . Fd7—a4
37. Cb2×a4 Ra6—b5
38. Ca4—b2 Fe7×b4
39. Rf1—e2 a7—a5
40. Re2—d2 a5—a4 etc.
31. . . . . Rc6—d7
32. b3—b4 Fa6—b7
33. Fe3—d2 Th8—c8
34. Tc1×c8 Fb7×c8
35. f2—f4 Rd7—c6
36. a3—a4 a7—a6
37. Rg1—f2 Fe7—d8
38. Rf2—e3 Fc8—d7
39. Cb2—d3 Rc6—b7
40. Cd3—b2 Rb7—c7
41. Cb2—d3 Rc6—b7
- Remis, în situația aceasta:

La Karlsbad, într'aceea, curge turnirul. După a 16-a tură, rezultatul e următorul:

Teichmann (Londra) 11 1/2 (1), Retlevi (Lodz) 11 1/2, Schlehten (Viena) 11 1/2, Alechin (Moscvă) 9 1/2, Marshall (New-York) 9 1/2, Rubinstein (Varșovia) 9 (1), E. Cohn (Berlin) 8 1/2, Löwenfisch (St.-Peterburg) 8 1/2, Perlis (Viena) 8 1/2, Spielmann (München) 8 1/2, Süchting (Valluhn) 8 1/2, Vidmar (Weiz) 8 1/2, Duras (Praga) 8, Leonhardt (Hamburg) 8, Niemzourtsch (Riga) 8, Burn (Liverpool) 7 (1), Chajes (Chicago) 7, Rostitsch (Budapesta) 7, Dr. Tartakower (Rostoz) pe Don) 7, Dus—Chotimirski (Moscvă) 6 1/2 (1), Salwe (Lodz) 6 1/2, Alapin (München) 5 1/2 (1), Fabrni (München) 5 1/2 (1), Iaffé 5 1/2, Sohner 5 1/2, Rabinowitsch (Viena) 4 1/2. — Schlechter, care a condus la început, a fost ajuns de Retlevi și chiar întrecut de Teichman. Unul din ei trei va eși învingătorul. (Karlsbad). G. M.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Caut un student de filosofie abs. în limbile latină, maghiară, pentru instruirea la sat, pe cale privată a fiului meu de I. cl. gimn. — Loc stabil. — Reflecțanții serioși pe lângă indicarea pretensiunilor să se adreseze la red. ziarului „Românul”.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie
26 odăi aranjate cel mai modern.
Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Biron central, stabiliment medical:
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.
Director-șef: **Dr. A. Cozmuța.**
Consultanți dela orele oreln 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

Rubrica de șach

sub conducerea maestrului **Gheorghe Maroo** (Viena).

Dela Karsbad.

Partia ce reproducem și glosăm aci a fost jucată la 22 August c., în a doua zi a turnirului din Karlsbad, între Marshall (alb) maestrul american, distins cu premii mari la Paris 1900, la Cambridge-Springs 1904 (I) și Nürnberg 1906 (I) și între Alechin, tânărul șachist sus — abia a trecut de 20 ani — cunoscut prin jocul său ferm și ales.

- Alb: Marshall. Negru: Alechin.
1. d2—d4 e7—e6
2. Cb1—d2 c7—c5
3. c2—c3 d7—d5
4. e2—e3 Cb8—c6
5. Cg1—f3 Dd8—c7
6. Ff1—d3 Cg8—f6
7. O—O Fc8—d7

Negru face aceste trei mișcări din urmă pentru a evita trăsătura e3—e4.

Marshall totuș o aplică ceea ce nu ne pare recomandabil, căci negru ajungă în situațiune mai bună și la joc mai liber.

8. e3—e3 c5×d4
9. c3×d4 Cc6—b4!
10. Fd3—b1 Fd7—b5
11. Tf1—e1

Acum se îmbie mișcarea Cb4—d3 seducătoare pentru urmarea:

12. Te1—e3? Cd3×f2!
13. Rg1×f2 Cf6—g4+ etc.

Dacă însă alb trage

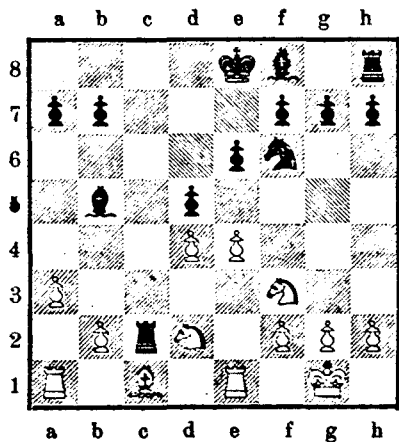
12. Fb1×d3 și după Fb5×d3
12. . . . . Cf6×d5
13. e4×d5 Fd3—b5
14. cf3—e5
15. Cd2—c4

alb stă bine.

11. . . . . Ta8—c8
12. a2—a3 Cb4—c2
13. Fb1×c2 Dc1×c2
14. Dd1×c2 Te8×c2

Negru pare a fi în avantaju oricum, alb e avizat la defensivă.

Configurația aceasta:

15. e4—e5 Cf6—d7
16. Cd2—b1!

Amenință a închide turnul și câștiga astfel timp a-și plasa forțele mai favorabil.

16. . . . . Tc2—c6
17. Cb1—c3 Fb5—d3
18. Fc1—e3

Marshall oferă aci remis. Alechin refuză, pentru că poziția sa are mai multe șanse, și altcum pentru că condițiunile turnirului nu admit remis înainte de 45 trăsături decât cu învoirea presidentului.

18. . . . . Cd7—b6
19. Te1—d1 Fd3—c2
20. Td1—c1 Fe2—d3
21. Cf3—d2 Re8—d7
22. Cc3—d1 Cb6—c4
23. Cd2×c4 Fd3×c4
24. Tc1—c3 Ff8—e7
25. b2—b3 Fc4—e2
26. Te3×c6 Rd7×c6
27. Cd1—c3 Fe2—d3
28. Cc3—a4! b7—b6
29. Ca4—b2 Fd3—e2

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Atelier dentistic
Rudolf Novac
specialist — dentist.

A R A D
Piața Tököly Nr. 7.

Am onoarea a aduce la cunoștința onor. public, că atelierul meu dentistic îl mut în Piața Libertății Nr. 5 unde îl măresc după recererițele cele mai moderne.

Cu toată stima:

RUDOLF NOVAC,
DENTIST.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate
Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți preț curentul il. gratis din Margle magazin de

gramofoane
al lui
TOTH IÓZSEF
SZEGED, STRADA KÖNYÖK Nr. 3.

GYAPJAS LAJOS

măstru zidar diplomat
ARAD, str. Illés nr. 38.
(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

ASSAEL Telef: 835
IACOB și FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare,
instrumente și mașini agri-
cole. Lifturi de povară. — Pla-
nuri și preliminare gratuit.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorității).

Asortiment bogat din cele mai
moderne, bijuterii, arginterii și oro-
loage extra-fine. Apartament deo-
sebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VÂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

GEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII.
PREȚURI MODERATE.

VÂRȘET STR. KUDRITZER

No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

BLĂNĂRII

precum: beauri, (muft), tocuri
de picioare. Jachete după croiu
englez și francez, berletueli
∴ (cuptușeli) cu lână etc. ∴

Reparări și transformări bune
și eftine se pot executa la

NICOLAE GRUIȚIA

BLĂNAR DE LUX.

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Hunyadi-ut. 9.

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

Noutăți igienice
de gumă și bășică de pește.

Specialitate preservativă fabricat veritabil
francez și american în pachete originale.

Recomandată de medicii!

Garanță.

Nou!

„Fatime“ I și II calit. Prețul 1
— duzină 6 și 8 coroane. —
„Semiramis“ I și II calit. Prețul
— duzină 10 și 12 coroane. —

Ambele feluri de preservative sunt cele
mai excelente produse din această specia-
litate și se pot procura exclusiv la mine.

NOU! „Auto vaginal spray“ **NOU!**

Cel mai sigur și mai practic mijloc de
prezervare a veacului nostru. Prețul per
bucată **15 cor.**

Se trimete direct prin fabrica de instru-
mente medicale și articole de gumă

KELETI I. Budapest, IV.,

Koronaherceg - utca 17. Prov.

Cereți gratuit și francat preainterant
meu cel mai nou preț curent ilustrat cu
peste 3000 de ilustrațiuni.

Fondat 1878.

Telefon 13—76.

Mijlocitori se caută în fiecare
oraș cu proviziune considerabilă.

Dumitru Martin măstru
tâmplar

Orăștie—Szászváros (casa proprie).

Își recomandă atelierul bine
asortat cu materiale foarte
uscate. Intreprinde și execută
conștientos tot felul de lucrări
apartinător branșei acesteia,
aranjamente interne și lucru
pentru edificii, oriunde, și în
orice stil.

— Preț convenabil! —

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi
pentru funcționar, vinderea
și cumpărarea de moșii
și parcelarea lor o mij-
locește mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

Arme de vânătoare sistem Novotny, Revolvere sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramofone de tot soiul, violine, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, citere, harmonice. Binoculi și ochișoare originale franceze, ochișoare cu prisme sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de ghiță, căhale, cuptoare, aparate moderne de ras, jamantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată mărimea, jante de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitate cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

în conturent semestral sau anual dela

„GENTRY“

Societate pe acții pentru mărfuri comerciale și articole de sport.

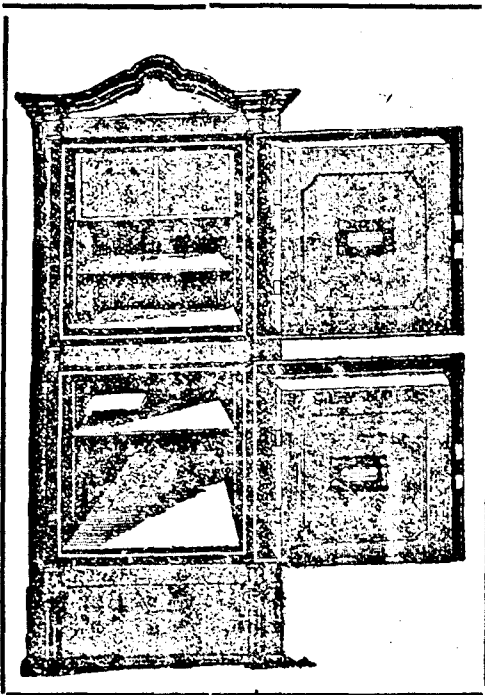
BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

Liste de prețuri trimitem gratis și franco oricui despre oricare articol.

Prima fabrică transilvană
ces. și regală privilegiată de
Casse de fer și oțel și lăcătușerie de artă
și construcție instalată cu forță electrică.

Serviciu solid, prompt și conștientos.
Prețuri moderate.

Cataloage de prețuri gratis și franco.
Prima referințe.

E. Purece,
Sibiu—Nagyseben, Strada Faurului
(Schmiedgasse) Nr. 19.

Fondat în 1903.

Fondat în 1903.

„COROANA“

instituit de credit și economii, societate pe acții în Bistrița.
— Centrala în Bistrița, Strada Spitalului Nr. 38. Telefon Nr. 65. — Filiale în Lechința și Șieul-mare. — Giro-conto la Cassa de păstrare postală Nr. 28220.

Capital acționar	Cor.	300.000
Fonduri proprii	”	100.000
Circulația anului 1910	Cor.	21.500.000
Depuneri spre fructificare	Cor.	700.000

Primește depuneri spre fructificare, despre cari liberează libel. Plătește deponenților 5 procente interese, iar bisericilor, școalelor, corporațiilor, instituțiilor culturale precum și privaților cu depuneri peste 10.000 cor. 5 jum. la sută procente interese. Primește depuneri și mai mici, săptămânale sau lunare cu, sau fără casetă. Bisericile în general se folosesc de casetă. — Contribuiri după depuneri o plătește institutul. Pentru cruțare de spese postale, trimitem *chequri postale*. — Acordă credite cambiale cu *cavenți* și cu *acoperire ipotecară* de case și proprietăți de pământ cu 7—8 procente și cu puține spese de întăbulare. Acordă *împrumuturi și pe obligațiuni*. Primește replătiri în rate săptămânale, lunare, trilunare și semestriale. — Dă avans pe efecte emise de stat și societăți comerciale. — Mijlocește *asigurări de viață, asigurări contra focului, grindinei și de vite cornute* după tarife ieftine. — *Incassează polițe și efectuează toate operațiunile de bancă și comission*. La cerere intervine la *cumpărări și parcelări de moșii* precum și la *cumpărări de mașini agricole*. — Sprijinește lățirea *comerțului, industriei, meseriilor* la poporul nostru. Scrisorile și afacerile încredințate *le resoală în ziua primirei*. — Acordă *ajutoare elevilor de meserii*. Sprijinește *literatura*, și în genere, *ori-ce lucrare culturală*. — *Stă gratuit la dispoziția economilor, meseriașilor, comercianților români cu sfaturi în cauză de orice natură.*

Direcțiunea.

Am onoare a aduce la cunoștința onorabilului public român din Arad și provincă, că ospătăria de pe **piața Tököly Nr. 4** fostă a lui Reiter, am luat-o în primire și tranformată conform recerințelor moderne, sub numirea de

„Polgári bór és sör csarnok“

o pun la dispoziția on. public.

Datorința mea principală va fi: să asigur și servesc publicul ce se va abate pela mine, cu bucate pregătite după cel mai bun gust și în exemplară curățenie; tot asemenea voi servi cele mai gustoase vinuri de sub podgoria Aradului, precum și bere de prima clasă dela *Köbánya*.

Deci: mâncări bune, curate și gustoase. Serviciu prompt. Rog sprijinul binevoitor al on. public.

Cu toată stima:

SCH. BALÁZS

Ospătar.

Arad, Piața Tököly 4.

PROMPT!

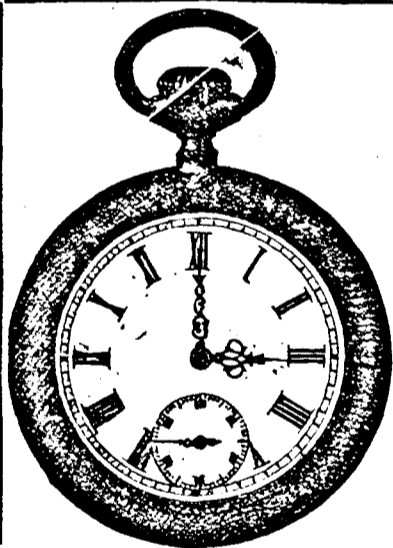
PROMPT!

LA TÎRGUL DE TOAMNĂ DIN ARAD

fiecare cumpărător din Arad și provincă să nu scape ocaziunea a privi cele 40 galantare din nou aranjate cu prețurile cele mai eftine, din stradă și de sub poarta marelui magazin

FISHER SIMON

ARAD PIAȚA LIBERTĂȚII Nr. 12.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și **in rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Mare isvor de cumpărat ieftin

KOPETKÓ KÁROLY junior
PRĂVĂLIE DE MODĂ.

ARAD, STRADA WEITZER-JÁNOS.
(Palatul minoritelor).

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 477.

Cu ocaziunea timpului de toamnă și iarnă, recomand costumele cele mai bune de stofe duble, catifea pentru haine, flanele franceze de lână, mătăsuri pentru bluse, muselină și escharpată de mătase pentru teatru precum și cele mai moderne mărfuri de blănării. Mare magazin de fabricații din patrie. Pânzături și servicii de masă, precum și albituri pentru bărbați. La cumpărări în bani gata 5% rabat.

Serviciu prompt.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în branșa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminare de spese servește gratuit.

Contând la binevoitorul sprijin, rămân

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.